

**İNKILAP
TARİHİ
KONU
ANLATIM**

NAYİM ÜNGÖR

20. Y.Y. OSMANLI TARİHİ

FİKİR AKIMLARI

1-Osmanlılık:

- Dil,din,ırk ayrımı gözetmeksizin Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan bütün milletleri tek bir bayrak altında toplama düşüncesidir.
- Tanzimat devrinin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.
- I.Meşrutiyetin ilanı ile uygulama safhasına konulmuştur.
- Balkan milletlerinin ayaklanarak 1877-78 Osmanlı Rus savaşına sebep olmaları sonucu zayıflamıştır.
- II.Abdülhamit'in meclisi kapaması ile uygulamadan kalkmıştır.
- Namık Kemal,Ziya Paşa ve Mithat Paşa önemli temsilcileridir.

2-İslamcılık:

- İslam dinine mensup bütün milletleri Halifenin kontrolünde yaşatma düşüncesidir.
- II.Abdülhamit tarafından Osmanlılık yerine konmuş ve saltanatı boyunca desteklenmiştir.
- Arapların I. Dünya savaşında Osmanlılara karşı ayaklanması ile ortadan kalkmıştır.
- Mehmet Akif,Sait Halim Paşa ve Cemalettin Efgani önemli temsilcileridir.

3-Türkçülük:

- Türkler arasında coğrafyada,dilde,tarihte ve kültürde birlik sağlama düşüncesidir.
- İttihat ve Terakkinin resmi görüşüdür.
- II.Meşrutiyet'in ilanından sonra etkisini arttırmıştır.
- Zamanla Turancılıktan Misak-ı Milli milliyetçiliğine dönüşmüştür.
- Ziya Gökalp,Yusuf Akçura ve Celal Nuri önemli temsilcileridir.

4-Batıcılık:

- Devletin kurtuluşunun batılılaşma ile olacağını düşünen fikir akımıdır.
- Kaynağını Tanzimat ve önceki devirlerin ıslahat girişimlerinden alır.
- Yanlış uygulandığından dolayı Osmanlıda başarıya ulaşamamıştır.
- Fakat sağladığı tecrübeler ışığında Türk inkılabı yapılmıştır.
- Abdullah Cevdet ve Tevfik Fikret başlıca temsilcileridir.

II.MEŞRUTİYET 23 Temmuz 1908

Sebepleri:

- İttihat ve Terakki Cemiyetinin faaliyetleri.
- Çeşitli yerlerdeki azınlık isyanları.
- Azınlık isyanlarına karşı oluşturulan dış baskı.
- Maaşlardaki aksamalar.
- Reval görüşmelerine duyulan tepki.

Not:1908 Reval görüşmeleri ile İngiltere Rusya'yı Osmanlı toprakları konusunda serbest bırakmıştır.

Bu sebepler üzerine Enver ve Niyazi Paşa ayaklanarak II. Meşrutiyetin ilanını istediler. II.Abdülhamit baskılara dayanamayarak II.Meşrutiyeti ilan etti.Bunun üzerine İttihat ve Terakki partiye dönüştü.Fakat bu karışıklıklar Osmanlı devletine çok zararlı oldu.

Bu karışıklıklar sırasında:

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Avusturya Bosna-Hersek'i topraklarına kattığını ilan etti.
- Girit Yunanistan'a katıldığını açıkladı.

31 MART OLAYI 13 Nisan 1909

- Yeni rejime karşı olanların tahrikleri ile büyük bir ayaklanma çıktı
- Selanik'ten gelen Hareket ordusu bu isyanı bastırdı.
- Ordunun komutanı Mahmut Şevket Paşa,Kolağası ise Mustafa Kemal idi.
- Bu isyan rejime yönelik olduğundan daha önceki bütün isyanlardan farklıdır.

Sonuçları:

- II.Abdülhamit tahttan indirildi.
- V.Mehmet Reşat padişah oldu.
- İttihat ve Terakkinin ülke yönetimindeki etkisi arttı.

Not:Cumhuriyet dönemindeki Şeyh Sait ve Menemen isyanları da rejime yönelik olmaları açısından 31 Mart olayına benzerler.

TRABLUSGARP SAVAŞI 1911-12

Sebepleri:

- İtalya'nın birliğini tamamlayarak sömürge arayışına girmesi.
- Avrupalı devletlerin Trablusgarp'ın işgali konusunda İtalya'ya destek vermesi.
- Osmanlı devletinin güçsüzlüğü.

Gelişmeler:

- İtalya bölgedeki İtalyanlara kötü davranıldığını ve bölgenin geri bırakıldığını öne sürerek Trablus'a saldırdı.
- Osmanlı devleti Mısır kaybedilmiş olduğundan ve donanma yetersiz bulunduğundan dolayı Trablus'a yardım gönderememiştir.
- Osmanlı devleti sadece bazı gönüllü komutanlarını bölgeye gönderdi.(M.Kemal,Enver Paşa,Ali Fethi Paşa)
- Özellikle Tobruk,Derne ve Bingazi'de çok başarılı bir direniş gerçekleşti.
- İtalya direnişi kırmak ve Osmanlı devletini barışa razı etmek için Oniki Ada ve Rodos'u işgal etti.
- Bu gelişmeler üzerine bir de Balkanlarda savaş başlayınca Osmanlı barış imzalamak zorunda kaldı.

Uşi (Ouchy) Antlaşması 15 Ekim 1912

- 1- Trablus ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.
- 2- Oniki Ada ve Rodos geçici olarak İtalya'ya bırakıldı.
- 3- Trablus ve Bingazi dinen Osmanlı halifesine bağlı kalacaktı.
- 4- İtalya Kapitülasyonların kaldırılması için siyasi destekte bulunacaktı.
- 5- Trablus'un Düyun-u Umumiye borçlarını İtalya üstlenecekti.

Sonuçları:

- Balkan devletleri Osmanlı devleti'nin zayıflığını görererek cesaret kazandılar.
- Oniki Ada ve Rodos II.Dünya savaşı sonunda Yunanistan'a bırakıldı.(1947)
- Kuzey Afrika'daki son toprak parçası da kaybedildi.

Not:Kuzey Afrika topraklarının kaybedilme sırası:

- 1830- Cezayir - Fransa'ya
- 1881- Tunus – Fransa'ya
- 1882- Mısır – İngiltere'ye

I.BALKAN SAVAŞI 1912-13

Sebepleri:

- Fransız ihtilali ile gelişen milliyetçilik akımı
- Başta Rusya olmak üzere Avrupalı devletlerin kışkırtmaları.
- Trablus başarısızlığının Balkan devletlerini cesaretlendirmesi.
- Balkan devletlerinin aralarında ittifak oluşturması.

Gelişmeler:

- Karadağ,Sırbistan,Bulgaristan ve Yunanistan aralarında ittifak oluşturmuşlardır.
- Karadağ'ın 8 Ekim 1912'de Osmanlı topraklarına saldırmasıyla başlamıştır.
- Gelişmelerden yararlanan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti.
- Savaş devam ederken 23 Ocak 1913 Babıali baskını ile İttihat ve Terakki, yönetimi tamamen kontrolüne geçirdi.
- Yenilgiler devam edince büyük devletlerin barış teklifleri kabul edildi.

Yenilginin Sebepleri:

- Ordu içindeki siyasi çekişme.
- Balkanlardaki askerlerin terhis edilmesi.
- Ordunun eğitimsiz ve hazırlıksız olması.
- Cephele arasındaki kopukluk ve haberleşme eksikliği
- Dört ayrı cephele savaşmak zorunda kalınması.

Londra Antlaşması 30 Mayıs 1913

- 1- Midye-Enez hattının batısındaki topraklar kaybedildi.
- 2- Arnavutluk ve Ege adalarının geleceğini büyük devletler belirleyecekti.
- 3- Bulgaristan'a Kavala,Dedeağaç ve tüm Trakya bırakıldı.
- 4- Yunanistan'a Selanik,Girit ve Güney Makedonya bırakıldı.
- 5- Sırbistan'a Orta ve Kuzey Makedonya bırakıldı.

Sonuçları:

- Balkanlardaki ve Ege denizindeki Osmanlı hakimiyeti son buldu.
- Balkan Türkleri sorunu ortaya çıktı.
- II.Balkan savaşı sebepti oldu.
- Osmanlı devletinin batıda sadece Bulgaristan ile kara sınırı kaldı.
- Balkanlardaki son azınlık olan Arnavutlar da bağımsızlığını ilan etti.

II.BALKAN SAVAŞI 1913

Sebebi:

- Bulgaristan'ın I.Balkan savaşında çok fazla toprak almasıdır.

Gelişmeler:

- I.Balkan savaşına katılan devletlerin yanı sıra Romanya da katılmıştır.
- Bulgaristan tüm cephele mağlup olmuştur.
- Osmanlı devleti Bulgaristan'ın bu durumundan yararlanarak Midye-Enez hattını geçti.
- Enver Paşa komutasındaki ordu Edirne'yi Bulgarlardan geri aldı.
- Bulgaristan'ın tüm devletlerden barış istemesiyle savaşlar son bulmuştur.

II.BALKAN SAVAŞINI BİTİREN ANTLAŞMALAR

Bükreş Antlaşması 10 Ağustos 1913

- Bulgaristan ile diğer Balkan devletleri arasında imzalanmıştır.
- 1- Dobruca ve Silistre Romanya'ya bırakıldı.
  - 2- Manastır,Üsküp ve Priştine Sırbistan'a bırakıldı.
  - 3- Selanik,Serez ve Drama Yunanistan'a bırakıldı.
  - 4- Plevne ve Cakova Karadağ'a bırakıldı.

Not:Bulgaristan Ege bağlantısını sürdürmekle beraber çok büyük toprak kayıplarına uğradı.

İstanbul Antlaşması 29 Eylül 1913

- Osmanlı devleti ile Bulgaristan arasında yapılmıştır.
- 1- Meriç nehri sınır kabul edildi.
  - 2- Edirne ve Kırklareli Osmanlılarda kalacaktı.
  - 3- Bulgaristanda kalan Türklere din,mezhep,ibadet ve mülkiyet hürriyeti ile eğitim hakkı verilecekti.

Atina Antlaşması 14 Kasım 1913

- Osmanlı devleti ile Yunanistan arasında yapılmıştır.
- 1- Ege adalarının büyük bölümü Yunanistan'a bırakıldı.
  - 2- Mora da ki Yunan işgalleri ve Girit'in Yunanistan'a ait olduğu tanındı.
  - 3- Yunanistan da ki Türk azınlığın hakları güvence altına alındı.

İstanbul Antlaşması 13 Mart 1914

- Osmanlı devleti ile Sırbistan arasında yapılmıştır.
- Ortak sınır kalmadığından dolayı bu ülkede kalan Türk azınlığın hakları güvence altına alınmıştır.

Balkan Savaşlarının Genel Sonuçları

- Balkanlarda bir Türk azınlığı ortaya çıktı.
- Yoğun göçler sonucu Osmanlının sınırları daralmasına karşın nüfusu arttı.
- Bulgaristan diğer Balkan devletleri ve Rusya'dan uzaklaşarak Osmanlı ve Avusturya ile yakınlaştı.
- II.Balkan savaşını bitiren antlaşmalar ile Balkanlardaki Türklere azınlık statüsü sağlandı.

Not:Balkan devletlerinin bağımsız olma sırası:

- 1829-Yunanistan
- 1878-Sırbistan,Karadağ ve Romanya
- 1908-Bulgaristan
- 1913-Arnavutluk

I.DÜNYA SAVASI 1914-1918

Sebepleri:

- Sanayi inkılabı sonrası gelişen hammadde ve sömürge arayışı.
- Fransız ihtilali sonrası gelişen milliyetçilik akımı.
- Büyük devletler arasındaki silahlanma yarışı.
- Fransa ile Almanya arasındaki Alsas-Loren sorunu.
- Balkanlardaki Slav-Germen çekişmesi.
- İtalya'nın Akdeniz'e hakim olma isteği.
- Rusya'nın sıcak denizlere açılma isteği.
- Avusturya-Macaristan veliahtının Sırlar tarafından öldürülmesi.(28 Haziran 1914)
- Veliht prensi öldürülen Avusturya -Macaristan'ın Sırbistan'a savaş ilan etmesi.(28 Temmuz 1914)

Gruplaşmalar

Üçlü İttifak:

- Almanya,Avusturya-Macaristan ve İtalya tarafından 1882'de kuruldu.
- İtalya savaş başladıktan sonra İtilaf devletleri safına geçti.
- Osmanlı devleti ve Bulgaristan ise savaş başladıktan sonra İttifak devletlerine katıldı.

Üçlü İtilaf:

- İngiltere,Fransa ve Rusya tarafından 1907'de kuruldu.
- İtalya,Sırbistan,Romanya,Yunanistan, ABD,Japonya v.b ülkeler bu gruba katıldı.

Osmanlı Devletinin Savaşa Girmesi

- Osmanlı devleti savaşın başlarında tarafsızlığını ilan etti.
- Seferberlik ilan ederek Kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırdı.
- Almanya ve Bulgaristan ile birer dostluk antlaşması imzalandı.
- Osmanlı devletinin jeopolitik konumu ve Halifenin gücünden yararlanmak isteyen Almanya Osmanlı devletinin hemen savaşa girmesi için baskı yapıyordu.
- Bu ortamda İtilaf devletlerinden kaçan Goeben ve Breslau adlı gemiler Osmanlı devletine sığındı.
- Osmanlı devleti bu gemileri satın aldığını duyurarak adlarını Yavuz ve Midilli olarak değiştirdi.
- Alman mürettebatı ile Karadeniz'e açılan gemiler Rus limanlarını bombaladı.
- Bunun üzerine 2 Kasım 1914'te Rusya, 5 Kasım 1914'te ise İngiltere ve Fransa Osmanlı devletine savaş ilan etti.
- Osmanlı devleti ise 12 Kasım 1914'te Kutsal Cihat ilan ederek savaşa katıldı.

Osmanlı'nın Savaşa Girmesinin Sonuçları:

- Almanya'nın yükü hafifledi.
- Savaş geniş bir alana yayıldı.
- Savaş uzadı.

Almanya yanında savaşılmasının sebepleri

- Kaybedilen toprakları geri almak.
- İttihat ve Terakki üyelerinin Alman hayranlığı.
- 1878 Berlin antlaşmasından sonra gelişen Osmanlı Alman ilişkileri.
- Almanların Bağdat demiryolunu inşa etmeleri.
- Almanya'nın savaşı kazanacağına olan inanç.
- İngiltere'nin parası ödenmesine rağmen Osmanlıya ait gemileri vermemesi.

CEPHELER

Kafkas Cephesi

- Almanların isteği üzerine açılmıştır.
- İlk taarruz cephemizdir.

Amaçlar:

- Rusları meşgul etmek.
- Ortadoğu yolunu Ruslara kapamak.
- Hindistan'a ulaşarak karışıklık çıkarmak.
- Orta Asya Türkleri ile birleşmek.

Gelişmeler:

- 22 Aralık 1914'te Sarıkamış harekatı yapıldı. Büyük kayıplar verildi.
- Sarıkamış başarısızlığından sonra 1916'ya kadar fazla mücadele olmadı.
- Ruslar 1916'da büyük bir taarruzla Doğu Anadolu'nun büyük bölümünü aldı.
- İşgal edilen yerlerden Muş ve Bitlis 1916'da M. Kemal tarafından geri alındı.
- 1917 ihtilali ile Rusya savaştan çekildi.
- Rusya ile 3 Mart 1918'de Brest-Litovsk antlaşması yapıldı. 1878'de kaybedilen Kars,Ardahan ve Batum kurtarıldı.

Not:Sonuç olarak kaybedilen topraklar geri alındığı için bu cephe kısmen de olsa bir başarı söz konusudur.

Kanal Cephesi

- Almanların isteği ile açılmıştır.
- Taarruz cephesidir.
- Amaç İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek ve Mısır'ı almaktır.
- Cemal Paşa komutasındaki ordu iki taarruz gerçekleştirmişti.
- Ocak 1915'deki iki taarruz da başarısız olmuştur.
- Bu başarısızlık İngilizlerin karşı taarruza geçmelerine sebep olmuştur.

Canakkale Cephesi

- İngiltere ve Fransa tarafından açılmıştır.
- Savunma cephemizdir.

Amaçlar:

- Boğazlar ve İstanbul'u alarak Osmanlı devletini safdışı bırakmak.
- Rusya'ya gerekli yardımı yapabilmek.
- Rus buğdayını batıya aktarmak.
- Tereddüt halindeki Balkan devletlerini kendi yanlarına çekebilmek.

Gelişmeler:

- Savaşlar 19 Şubat 1915'de denizden yapılan saldırılarla başladı.
- İtilaf donanmaları 18 Mart 1915'de deniz saldırılarında başarısızlığı kabullenerek geri çekildiler.
- 25 Nisan 1915'de deniz saldırılarıyla desteklenmiş kara taarruzlarını başlattılar.
- En son 9 Ocak 1916'da yenilgiyi kabullenen İtilaf güçleri tamamen geri çekildiler.

Sonuçları:

- I.Dünya Savaşı uzadı.
- Milli mücadele ruhu doğdu.
- M. Kemal bir lider olarak tanındı.
- Rusya'da Bolşevik ihtilali oldu.
- Türk ordusu prestij kazandı.
- İngiliz ve Fransızların da yenilebileceği gösterildi.
- Bulgaristan İttifak devletlerine katıldı.

Irak Cephesi

- İngilizler tarafından açılmıştır.

Amaçlar:

- Irak petrollerini ele geçirmek.
- Hint yolunu güven altına almak.
- Ruslara gerekli yardımı gönderebilmek.

Gelişmeler:

- Savaşın başlarında başarılı sonuçlar alındı.
- 22-24 Kasım 1915'de Kut-ül Amare'de 18 bin İngiliz askeri esir alındı.
- Fakat İngilizler zamanla üstünlüğü ele geçirdiler ve 1917'de Bağdat kaybedildi.

Filistin Cephesi

- Kanal cephesindeki başarısızlık üzerine İngilizler tarafından açılmıştır.
- 9 Aralık 1917'de Kudüs kaybedildi.

Suriye Cephesi

- Filistin cephesinin devamıdır.
- İngilizler Halep'e kadar ilerlemişlerdir.
- M.Kemal 7.Ordu (Yıldırım orduları) komutanı olarak İngilizleri Halep'in kuzeyinde durdurmuştur.

Yemen ve Hicaz Cephesi

- İngilizler tarafından Aden'e asker çıkarılmasıyla açılmıştır.
- Bu cephede Araplar Osmanlı devletine karşı kıskırtılmışlardır.
- Medine savaş sonuna kadar savunulmuştur.

Not:Bu cephedeki savaşlarla Ümmetçilik (İslamcılık) anlayışı bitmiş Milliyetçilik anlayışı güçlenmiştir.

Galiçya,Romanya ve Makedonya Cephesi

- Rusların Karadeniz'e asker çıkarması ve Fransa'nın Sırpı desteklemesi üzerine açılmıştır.
- Amaç Bulgaristan'a yardım ederek Almanya ile Osmanlı devleti arasındaki bağlantının devamını sağlamaktır.
- Osmanlı askerleri 1917 ihtilaline kadar bu cephede savaşmışlardır.

Not:Topraklarımız dışında savaştığımız tek cephe dir.

Savaş Sırasındaki Önemli Gelişmeler

İtalya'nın Saf Değiştirmesi:

- Savaş öncesinde İttifak devletlerine üyedir.
- Fakat Avusturya-Macaristan ile Adriyatik konusunda anlaşmazlığa düşmüştür.
- Bunun üzerine savaşın başlarında İtilaf devletlerine katılmıştır.

Bulgaristan'ın Savaşa Girmesi:

- Her iki grupta Bulgaristan'ı kendi tarafına çekmek istiyordu.
- Osmanlı ile Almanya arasındaki tek bağlantı noktasıydı.
- Bulgaristan ise Balkan savaşlarında kaybettiği yerleri geri almak istiyordu.
- Bu sebeple Çanakkale savaşının da etkisiyle İttifak devletlerine katıldı.

ABD'nin Savaşa Girmesi:

- Savaş başlayınca tarafsızlığını ilan etti.
- Fakat buna rağmen İngiltere'ye silah satıyordu.
- Alman denizaltıları silah taşıyan ABD gemilerini batırmaya başladı.
- Bunun üzerine ekonomisinin zarar gördüğünü öne sürerek İtilaf devletlerine katıldı.

Not:Savaşın kaderini değiştiren ve kısa sürede bitmesini sağlayan gelişmedir.

Rusya'nın Savaştan Çekilmesi:

- Çanakkale savaşlarının etkisiyle Rus ekonomisi bozuldu ve Bolşevik ihtilali gerçekleşti.
- Yeni yönetim I.Dünya savaşından çekildi.
- ABD savaşa girdiği için İtilaf devletlerini olumsuz etkilemedi.

OSMANLI DEVLETINI PAYLASMA TASARILARI

Boğazlar Antlaşması 1915:

- İngiltere,Fransa ve Rusya arasında yapıldı.
- İstanbul,Boğazlar ve Marmara denizi civarı Rusya'ya bırakıldı.

Londra Antlaşması 26 Nisan 1915:

- İngiltere,Fransa,Rusya ve İtalya arasında yapıldı.
- Trablus,12 ada ve Rodos'un İtalya'da kalması kabul edildi.
- Ayrıca Adriyatik kıyıları ile Anadolu'nun Akdeniz kıyıları İtalya'ya verildi.
- İtalya bunlar karşılığında İtilaf devletlerine katıldı.

Petrograd Protokolü 1916:

- İngiltere,Fransa ve Rusya arasında yapıldı.
- Rusya'ya ek olarak Trabzon'a kadar Karadeniz sahili verildi.

Sykes-Picot Antlaşması 23 Ekim 1916:

- İngiltere ve Fransa arasında yapıldı.
- Fransa'ya Adana,Antakya,Suriye sahili ve Lübnan verilecek.
- İngiltere'ye Musul hariç tüm Irak verilecek.
- Filistin'de büyük devletlerin kontrolünde Şerif Hüseyin özerk bir devlet kuracak.
- Bu antlaşmadan yola çıkılarak Araplarla Mc Mahon antlaşması yapıldı. Böylece Arapların Türklere karşı savaşması sağlandı.

St. Jean de Maurienne Ant. 19 Nisan 1917:

- İngiltere,Fransa ve İtalya arasında yapıldı.
- İtalya'ya ek olarak Konya,Aydın ve İzmir civarı verildi.

Not:Bu antlaşmalar gizli olarak yapıldı. İhtilal sonrasında yeni Rus yönetimi bunları dünyaya duyurdu. Bu yüzden uygulanamadı. ABD başkanı Wilson bu antlaşmalara sert tepki gösterdi.

WILSON İLKELERİ 8 Ocak 1918

- 1- Barış antlaşmaları açık olacak.
- 2- Yenilen devletlerden toprak alınmayacak.
- 3- Milletler Cemiyeti kurulacak.
- 4- Boğazlar tüm devletlere açık olacak.
- 5- Osmanlı'da Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelere egemenlik verilecek.
- 6- Azınlıklar yoğun oldukları bölgelerde kendi geleceklerini belirleyebilecekler.
- 7- Sömürgecilğe ve silahlanmaya son verilecek.
- 8- Alsas-Loren Fransa'ya verilecek.
- 9- Belçika bağımsız olacak.
- 10- Rusya,Romanya ve Sırbistan'ın sınırları yeniden düzenlenecek.
- 11- Zayıf devletler güçlenene kadar büyük devletlerin himayesine girebilecek.

Önemi:

- Amaç uzun ve kalıcı bir barışı sağlamaktır.
- Azınlıkların kendi geleceklerini belirleme ilkesiyle Osmanlı devletinin parçalanması kabul edilmiştir.
- Türklere çoğunlukta oldukları bölgelerde egemenlik hakkı tanınmıştır.
- Fakat büyük devletler bu maddeleri kendi çıkarlarına göre yorumlamışlardır.

Savaşın Sona Ermesi

- Genel olarak savaştan ilk çekilen ülke Rusya'dır.
- İttifak devletlerinden ilk çekilen ülke Bulgaristan'dır.
- Sonradan sırasıyla Osmanlı devleti, Avusturya ve Almanya ateşkes istedi.

I.Dünya Savaşındaki Yenilginin Sebepleri

- İttifak devletlerinin sayı ve teknoloji olarak geri olması.
- Almanya ve Avusturya'nın Avrupa içlerine sıkışmış olması.
- Avusturya ve Osmanlı devletinin çok uluslu olması.
- Bulgaristan'ın köprü konumu dışında hiçbir katkı yapmaması.
- Osmanlı devletinin ekonomisinin çok bozuk olması.
- ABD'nin savaşa girerek dengeleri değiştirmesi.

I.Dünya Savaşının Sonuçları

- Devletler arası dengeler bozuldu.
- İmparatorluklar yıkıldı. (Osmanlı, Avusturya-Macaristan,Çarlık Rusya)
- Yeni devletler kuruldu. (Türkiye,Polonya, Çekoslovakya,Yugoslavya,Macaristan, Letonya,Litvanya,Estonya,Ukrayna v.b.)
- Yeni rejimler ortaya çıktı. (Almanya'da Nazizm,İtalya'da Faşizm, Rusya'da Komünizm ve Türkiye'de Cumhuriyet)
- Ağır antlaşmalar yeni savaşlara sebep oldu. (Versay-II.Dünya savaşı, Mondros- Kurtuluş savaşı)
- Savaş sırasında Almanlar ilk kez Tank ve Denizaltı kullandı.
- Silah sanayii daha da gelişti.
- Bazı devletler ekonomik olarak çöktü.
- Sömürgecilik Mandacılık adı altında daha da yayıldı.
- Osmanlı devleti Anadolu'ya çekildi.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI **30 Ekim 1918**

7.Madde:İtilaf devletleri güvenliklerini tehlikeye düşürecek bir durum ortaya çıkarsa istedikleri bölgeyi işgal edebileceklerdir.

24.Madde: Vilayet-i Sitte'de (Erzurum,Van, Bitlis,Diyarbakır,Elazığ,Sivas) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf devletleri tarafından işgal edilebilecek.

Diğer Maddeler:

- Boğazlar açılacak ,bölgedeki istihkamlar İtilaf devletlerine teslim edilecek.
- Tersane,liman,demiryolları,tünel ve haberleşme istasyonlarına el konulacak.
- Ordu terhis edilecek. Sadece iç güvenlik için ufak bir birlik bulunacak.
- Bütün savaş gemileri ve cephaneye el konulacak.
- Cephedeki birlikler İtilaf devletlerine teslim olacaklar.
- Osmanlı devleti elindeki esirleri bırakacak fakat İtilaf devletleri elindeki esirleri bırakmayacak.
- İtilaf devletleri maden ve kömür ihtiyaçlarını Osmanlı devletinden temin edebilecekler.

Sonuçları:

- Osmanlı devleti fiilen sona erdi.
- Ateşkesten çok bir barış antlaşması şartları taşır.
- Anadolu'nun işgaline zemin hazırlanmıştır.(7.Madde)
- Doğuda bir Ermenistan kurulması için zemin hazırlanmıştır.(24.Madde)
- Ülke genelinde azınlık hareketleri artmıştır.
- İşgallerin resmen başlaması Kurtuluş Savaşının başlamasına sebep olmuştur.
- İşgallere tepki olarak Kuvayı Milliye hareketi doğdu.
- Wilson İlkeleri çiğnendi.

Not:Mondros Ateşkes Antlaşmasına dayanarak yapılan ilk işgal İngiltere'nin Musul'u işgalidir.

İstanbul'un Fiilen İşgali 13 Kasım 1918

- İtilaf devletleri tarafından işgal edilmiştir.
- Bu olay azınlık hareketlerini daha da hızlandırmıştır.
- İtilaf devletlerinin gemilerini İstanbul'da gören M.Kemal "Geldikleri gibi giderler" sözünü söylemiştir.

Paris Barış Konferansı 18 Ocak 1919

- ABD,İngiltere,Fransa,İtalya ve Japonya tarafından toplanmıştır.

Amaçlar:

- Rusya'ya verilen yerlerin yeniden paylaşımı
- Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını sağlamak
- Barış antlaşmalarının esaslarını belirlemek

Sonuçlar:

- Milletler Cemiyeti kuruldu.
- İngiltere konferans sırasında Batı Anadolu'nun İtalya gibi güçlü bir devlet elinde bulunmasına karşı çıktı.
- Batı Anadolu İtalya'dan alınarak Yunanistan'a verildi.
- İtilaf devletleri arasında ilk görüş ayrılıkları çıktı.
- Barış antlaşmalarının esasları belirlendi.

BARİŞ ANTLAŞMALARI

Versay Antlaşması 28 Haziran 1919

- Almanya ile imzalanmıştır.
- Alsas-Loren bölgesi Fransa'ya verilmiştir.
- Almanya tüm sömürgelerini kaybetmiştir.
- Ordu 100 bin kişi ile sınırlandırılmıştır.
- Çok ağır ekonomik yükümlülükler getirilmiştir.
- Almanya savaş tazminatı ödeyecektir.

Not:Bu ağır şartlı antlaşma Almanya'da rejimin değişmesine ve II.Dünya savaşının çıkmasına ortam hazırlamıştır.

Saint Germain Antlaşması 10 Eylül 1919

- Avusturya ile imzalanmıştır.
- Avusturya-Macaristan imparatorluğu parçalanarak Yugoslavya,Çekoslovakya ve Macaristan devletleri kuruldu.
- Avusturya savaş tazminatı ödeyecek ve ordusu 30 bin kişi ile sınırlandırılacaktır.
- Almanya ile ittifak yapması yasaklandı.

Növyi Antlaşması 27 Kasım 1919

- Bulgaristan ile yapıldı.
- Trakya toprakları Yunanistan'a verildi.
- Ege denizi ile bağlantısı kesildi.
- Ordusu 25 bin kişi ile sınırlandırıldı.

Triyanon Antlaşması 6 Haziran 1920

- Macaristan ile yapıldı.
- Bağımsızlığı tanındı.

Sevr Antlaşması 10 Ağustos 1920

- Osmanlı devleti ile yapılmıştır.
- Gecikmesinin sebebi toprakları paylaşmada çıkan anlaşmazlıklardır.

CEMİYETLER

A-Zararlı Cemiyetler

1-Azınlıklarca Kurulan Zararlı Cemiyetler

Etniki Eterva Cemiyeti:

- 1814'te kurulmuştur. Yunan bağımsızlığı sağlanınca kapatılmıştır.
- Mondros sonrasında yeniden açılmıştır.
- Büyük Yunanistan'ı kurmak için Megalo İdea amacıyla faaliyette bulunmuştur.
- Yan kolu olan Kordos cemiyeti Karadeniz'e göçmen kılığında silahlı çeteler sokmuştur.

Mavri Mira Cemiyeti:

- Fener Rum Patrikhanesinde kurulmuştur.
- Doğrudan Yunan hükümetinden emir alır.
- Büyük Yunanistan kurma amacıdadır.
- Yunan Kızılhaç, Rum İzcilik Teşkilatı ve Resmi Göçmenler komisyonu gibi yan kuruluşları vardır.
- Bu yan kuruluşlar cephane sağlama, Rum okullarında örgütlenme ve göç faaliyetlerinde bulunmaktaydı.

Pontus Rum Cemiyeti:

- 1904'te Merzifon Amerikan Kolejinde kurulmuştur.
- Samsun'dan Batum'a uzanan bir Rum devleti kurmak için çalışmıştır.

Zaven Efendi, Taşnak ve Hıncak Cemiyetleri:

- Ermeni cemiyetleridir.
- Amaçları Doğu Anadolu ve Çukurova bölgesinde bir Ermeni devleti kurulmasını sağlamaktır.
- Fransa tarafından desteklenmişlerdir.
- İntikam Alayları adlı silahlı çeteleri vardır.

Alyans İsrailit ve Makkabi Cemiyetleri:

- Yahudi cemiyetleridir.
- Amaçları Filistin'de kurulacak bir Yahudi devletine destek sağlamaktır.

Genel Özellikleri:

- Mondros sonrasında kurulmuşlardır.
- İtilaf devletleri tarafından desteklenmişlerdir.
- Kiliseleri ve yabancı okulları kullanmışlardır.

2-Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

Hürriyet ve İtilaf Fırkası:

- İttihat ve Terakki düşmanlarıdır.
- Milli mücadeleye eski ittihatçılardan da katılanlar olduğu için karşı çıkmışlardır.
- Ayaklanmalarda kıskırtıcı rol oynamışlardır.

Sulh ve Selamet-i Osmaniy Fırkası:

- Meşrutiyet esaslarını benimsemiştir.
- Saltanat ve Halifeye tam bağlılık yanlısıdır.
- İstanbul hükümetlerini desteklemişlerdir.

İslam Teali Cemiyeti:

- Medrese hocaları tarafından kurulmuştur.
- Ümmetçilik esaslarına bağlıdır.
- Hürriyet ve İtilaf fırkasının faaliyetlerini desteklemişlerdir.

Kürt Teali Cemiyeti:

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da faaliyet göstermiştir.
- Amacı Wilson ilkelerinden yararlanarak bağımsız bir devlet kurmaktır.
- İngiltere tarafından desteklenmiştir.
- Bölge halkı tarafından desteklenmemiştir.

İngiliz Muhibleri Cemiyeti:

- İngiliz mandasını savunanlar tarafından kuruldu.
- Damat Ferit Paşa başta olmak üzere bazı devlet adamları tarafından desteklendi.
- Ayaklanmalarda doğrudan kıskırtıcılık yaparak rol oynadılar.

Wilson Prensipleri Cemiyeti:

- ABD mandasını savunanlar tarafından kuruldu.
- Bazı üyeleri sonradan Milli Mücadeleye katıldılar.

Trabzon Adem-i Merkezîyet Cemiyeti:

- Halifeye bağlı bağımsız bir devlet kurmak için kurulmuştur.
- Sonradan Milli Mücadeleye katılmışlardır.

Genel Özellikleri:

- Mondros sonrasında kurulmuşlardır.
- İtilaf devletleri tarafından desteklenmişlerdir.
- Mandacılığı savunmuşlardır.
- Saltanat ve Hilafet yanlısıdır.

B-Yararlı Cemiyetler

Trakya Paşaeli Cemiyeti:

- Edirne'de kurulmuştur.
- Amacı Trakya'nın Türk yurdu olduğunu savunmak ve Yunanistan'a verilmesini engellemektir.
- Edirne ve Lüleburgaz kongrelerini toplamıştır.
- Gerekirse silahlı mücadele yapma veya bağımsız bir Trakya devleti kurma gibi fikirleri gündeme getirmişlerdir.

İzmir Müdafaa i Hukuk Cemiyeti:

- İzmir'de kurulmuştur.
- Ege bölgesinin Türklere ait olduğunu dünyaya duyurmak amacıyla kurulmuştur.
- Etkisiz kalmıştır.

Redd-i İlhak Cemiyeti:

- İzmir'in Yunanlılara verilmesi sonucunda Paris konferansına tepki olarak kurulmuştur.
- Balıkesir ve Alaşehir kongrelerini toplamıştır.
- Kuvayı Milliye hareketinin başlamasında etkili olmuştur.

Klikyalılar Cemiyeti:

- İstanbul'da kurulmuştur.
- Amacı Çukurova bölgesine yönelik Ermeni ve Fransız planlarını engellemektir.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti:

- Trabzon ve civarında bir Rum devleti kurulmasını engellemek amacıyla kurulmuştur.
- Erzurum kongresinde Doğu Anadolu Cemiyetine katılmıştır.

Doğu Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti:

- İstanbul'da kuruldu. Erzurum ve Elazığ'da şubeler açtı.
- Doğu Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu savunmuştur.
- Trabzon Cemiyeti ile beraber Erzurum kongresini toplamıştır.
- Fransızca Le Pays adlı bir gazete çıkarmıştır.
- En etkili yararlı cemiyettir.
- Üç temel ilkeyi benimsemiştir:
  - 1- Hiçbir şekilde göç etmemek.
  - 2- İlmî, dini ve ekonomik olarak teşkilatlanmak.
  - 3- Doğuda saldırıya uğrayacak bir yeri beraber savunmak.

Milli Kongre Cemiyeti:

- İstanbul'da birlik ve beraberlik amacıyla kurulmuştur.
- Türklerin haklılığını basın yayın yolu ile duyurmayı hedeflemiştir.
- Anadolu'ya silah ve cephane taşınmasında etkin rol oynamışlardır.

Genel Özellikleri:

- Milliyetçi düşüncenin etkisiyle kurulmuşlardır.
- Bölgesel faaliyet göstermişlerdir.
- Yeni bir devlet kurmayı pek düşünmemişlerdir.
- İstanbul'a bağlı veya karşı değillerdir.
- Genelde basın-yayın yolu ile mücadele etmişlerdir.
- Sivas kongresi ile birleştirilmişlerdir.

İzmir'in İşgali 15 Mayıs 1919

- Paris Barış konferansı uyarınca Yunanistan tarafından işgal edildi.

Sonuçları:

- İtilaf devletleri arasında görüş ayrılıkları ortaya çıktı.
- Redd-i İlhak Cemiyeti kuruldu.
- Kuvayı Milliye hareketi doğdu.
- Türk halkının M. Kemal etrafında birleşmesi için uygun ortam oluştu.

Amiral Bristol Raporu 13 Ekim 1919

- Batı Anadolu'daki Yunan işgalinin ABD tarafından araştırılması sonucunda yayınlanmış bir rapordur.
- Bu rapora göre:
  - 1- Yunan hareketi bir ilhak hareketidir.
  - 2- Bölgedeki katliamları Yunanlılar yapmaktadır.
  - 3- Bölgeye Yunanlılar yerine İtilaf kuvvetleri yerleştirilmelidir.
  - 4- Nüfusun çoğunluğu Türk olduğundan bölge Yunanistan'a bağlanamaz.

Not: Türklerin haklılığını tüm dünyaya kanıtlayan ilk belgedir.

KURTULUŞ SAVAŞININ **HAZIRLIK DÖNEMİ**

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı 19 Mayıs 1919

- İngilizler Karadeniz bölgesindeki karışıklıkların giderilmesini istiyordu.
- Damat Ferit Paşa hem İngiliz isteklerini yerine getirmek hem de M. Kemal'i İstanbul'dan uzaklaştırmak için onun tayinini istedi.
- Bu ortamda M. Kemal 9.Ordu Müfettişi olarak tayin edildi.
- Kendisine verilen görev Karadeniz bölgesinde silahsızlanmayı ve asayişi sağlamaktı.
- Onun asıl amacı ise Milli mücadeleyi başlatmaktı.
- Mustafa Kemal Samsun'a çıktığında ülkenin kurtuluşu için üç seçenek düşünülüyordu.
  - 1- İngiliz mandası
  - 2- ABD mandası
  - 3- Bölgesel kurtuluş çareleri

Havza Genelgesi 28 Mayıs 1919

- Mustafa Kemal İzmir'in işgaline daha fazla tepki gösterilmesini istiyordu.
- Bu amaçla Havza'dan askeri ve mülki amirlere bir genelge yolladı.
- Buna göre:
  - 1- İşgalleri protesto için mitingler düzenlenmeli
  - 2- Büyük devlet temsilcilerine ve İstanbul hükümetine etkili telgraflar çekilmeli
  - 3- Düzenin korunmasına dikkat edilmeli
- M. Kemal'in amacı halkın uyanmasını ve bilinçlenmesini sağlamaktı.
- Bu hedefine ulaşmış ve her yerde mitingler düzenlenmiştir.
- Fakat bu yaptıklarına tepki olarak geri çağırılmış, o ise buna uymamıştır.

Amasya Genelgesi (Tamimi) 22 Haziran 1919

- M. Kemal, Rauf bey, Refet bey ve Ali Fuat Paşa tarafından hazırlanmıştır.
- Telgrafla Kazım Karabekir'in de onayı alınarak yayınlanmıştır.

Maddeleri:

- 1- Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- 2- İstanbul hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir.
- 3- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- 4- Her türlü etkiden uzak milli bir kurul kurulmalıdır.
- 5- Anadolu'nun güvenli bir yeri olan Sivas'ta milli bir kongre toplanmalıdır.
- 6- Buna her ilden seçimle veya milletin güvenini kazanmış üç delege gönderilmelidir.
- 7- Bu delegeler cemiyetler veya belediyeler tarafından seçilmelidir.
- 8- Ayrıca Doğu illeri için Erzurum'da bir kongre toplanacaktır.
- 9- Alınan kararlar milli bir sır olarak saklanmalıdır.
- 10- Askeri ve milli örgütler hiçbir şekilde dağıtılmamalıdır.

Önemi ve Sonuçları:

- Milli mücadelenin programı oluşturulmuştur.
- Kurtuluş savaşının gerekçe, amaç ve yöntemi oluşturulmuştur.
- Türk inkılabının ihtilal safhası başlamıştır.
- İstanbul hükümetine ilk ciddi tepki gösterilmiştir.
- Türk milletini örgütlenme çağrısıdır.
- Millet ve milliyetçilik unsurları ön plandadır.
- Milli iradeye dayanan yeni bir devletten ilk defa söz edilmiştir.
- İstanbul'daki hareket ve akımların Türk milletine yardımcı olamayacağı anlaşılmıştır.
- İstanbul'un Anadolu'ya hakim değil tabii olduğu ortaya çıkmıştır.
- Temsil Heyetinin kurulması için karar alınmıştır.
- M. Kemal İstanbul hükümetinin kendine verdiği yetkileri aşmıştır.

Tepkiler:

- İtilaf devletleri ve İstanbul hükümeti sert tepki göstermiştir.
- İstanbul hükümeti M. Kemal'i görevinden azletmiştir.
- Ancak M. Kemal kendisini ancak Padişahın görevden alabileceğini belirterek bunu tanımamıştır.

Erzurum Kongresi 23 Temmuz-7 Ağustos 1919

- Kongre öncesinde M. Kemal 8-9 Temmuz gecesi askerlik görevinden istifa etti.
- Kongre Trabzon ve D.Anadolu cemiyetlerinin çabaları sonucu toplandı.
- Amaç Ermeni ve Rumlara karşı izlenecek politikayı belirlemektir.

Maddeleri:

- 1- Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- 2- Vatanın işgaline karşı milletçe beraber savunulacaktır.
- 3- İstanbul hükümeti vatanın işgalini önleyemezse derhal geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümeti Milli Kongre seçecektir. Milli Kongre toplanamazsa bu seçimi Temsil Heyeti yapacaktır.
- 4- Milli iradeyi hakim, milli kuvvetleri egemen kılmak esastır.
- 5- Hıristiyanlara siyasi hakimiyetimizi zedeleyici ayrıcalıklar verilemez.
- 6- Manda ve Himaye kabul edilemez.
- 7- Mebuslar meclisinin toplanmasına ve hükümetin yaptığı işlerin meclis tarafından denetlenmesine çalışılacaktır.
- 8- Padişah ve Halife güvence altında tutulacaktır.

Önemi ve Sonuçları:

- Toplanış yönünden bölgesel aldığı kararlar açısından milli bir kongredir.
- Bağımsızlığın koşulsuz olarak gerçekleştirileceği savunulmuştur.
- Başkanlığını M. Kemal'in yaptığı bir Temsil Heyeti kurulmuştur.
- İlk kez milli sınırlardan bahsedilerek Misak-ı Milliye işaret edilmiştir.
- İlk kez geçici bir hükümetten bahsedilerek yeni bir devlete işaret edilmiştir.
- Doğu bölgesindeki cemiyetler birleştirilmiştir.
- Diğer bütün yöresel cemiyetlerin birleştirilmesi yönünde öncülük yapılmıştır.
- Manda ve Himaye fikri ilk kez reddedilmiştir.
- Anadolu'da artık Temsil Heyeti'nin sözü geçmeye başladı.
- Sivas Kongresi'nin toplanması kolaylaştı.
- M. Kemal'in milli mücadeledeki ilk sivil başarısıdır.

Balıkesir Kongresi 26-31 Temmuz 1919

- Batı Anadolu temsilcileri tarafından düzenlenmiştir.
  - 1- Tüm güçler birleştirilecektir.
  - 2- Seferberlik devam edecek ve herkes askerlik göreviyle yükümlü olacak.
  - 3- Askerden kaçanlar yakalanırsa sürgüne gönderilecektir.
  - 4- Halifeye bağlı kalınacaktır.

Alaşehir Kongresi 16-25 Ağustos 1919

- Balıkesir ve Erzurum kongresi kararlarını değerlendirmek için düzenlenmiştir.
  - 1- Yunanlılara karşı sonuna kadar direnecektir.
  - 2- Silahlanma ve askere alma işlemlerine devam edilecek.
  - 3- Gerekirse İtilaf devletlerinden yardım istenecektir.

Not: Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinin en önemli eksikliği M. Kemal gibi bir liderden yoksun olmalarıdır. Bu yüzden bölgesel karar alan kongreler olmuşlardır.

Sivas Kongresi 4-11 Eylül 1919

- İstanbul hükümeti İstanbul'da bir kongre düzenlenmesini engellemek istiyordu.
- Bu amaçla Elazığ valisi Ali Galip görevlendirildi.
- Fransız kuvvetleri de Sivas'ı işgal edeceklerini duyurdular.
- Fakat tüm bu tehditler gerçekleşmedi ve kongre toplandı.

Maddeleri:

- 1- Erzurum kongresi kararları kabul edildi.
- 2- Cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleşti.
- 3- Kuvayı Milliye birlikleri birleştirilerek başına Ali Fuat Paşa atandı.
- 4- Manda ve Himaye kesinlikle reddedildi.
- 5- İrade-i Milliye adlı bir gazete çıkarılmaya başlandı.
- 6- Temsil Heyetinin yetkileri genişletilerek tüm yurt adına karar verebilmesi sağlandı.
- 7- Bağımsızlığa saygı kaydıyla başka ülkelerden dış yardım alınabileceği belirtildi.

Önemi ve Sonuçları:

- Seçilmiş delegelerle toplanmış milli bir kongredir.
- Ulusal güçler birleştirilerek Milli mücadelenin tek elden yapılması sağlanmıştır.
- Temsil Heyetine yürütme yetkisi verilerek bir hükümet gibi davranması sağlanmıştır.
- Erzurum kongresi kararları tüm yurt için geçerli hale gelmiştir.
- M. Kemal'in liderliği kesinleşti.
- 12 Eylül'de İstanbul ile her türlü idari ilişkinin ve haberleşmenin kesildiği açıklandı.
- Bu baskılara dayanamayan Damat Ferit Paşa hükümeti istifa etti.
- Ali Rıza Paşa hükümeti kuruldu.

Amasya Görüşmeleri (Protokolü) 20-22 Ekim 1919

- İlimli Ali Rıza Paşa hükümeti işbaşına gelince haberleşme yasağı kaldırıldı.
- Kabine adına Bahriye nazırı Salih paşa Anadolu'ya gönderildi.
- Mustafa Kemal ile Salih paşa arasında bir protokol imzalandı.

Maddeleri:

- 1- Vatanın bağımsızlığı ve bütünlüğü korunacak.
- 2- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İstanbul tarafından tanınacak.
- 3- İstanbul hükümeti Sivas kongresi kararlarını kabul edecek.
- 4- Mebuslar Meclisi Anadolu'da, İstanbul hükümetinin uygun göreceği bir yerde toplanacak.
- 5- Temsil Heyeti'nin izni alınmadıkça barış görüşmelerine başlanmayacak.
- 6- Bunlara karşılık Temsil Heyeti İstanbul hükümetinin işlerine karışmayacak.
- 7- Bu kararlar İstanbul hükümeti tarafından kabul edilmezse Salih paşa istifa edecek.

Önemi ve Sonuçları:

- Anadolu hareketi İstanbul hükümeti tarafından resmen tanındı.
- Kararlardan sadece Mebuslar meclisinin İstanbul'da açılması kabul edildi.
- Diğer tüm kararlar reddedildi.
- Mebuslar meclisinin İstanbul'da açılması İtilaf devletlerinin işlerine geldiğinden seçimlere karışmadılar.
- Amaçları açılacak meclisi baskı altına alarak istedikleri kararları kabul ettirmek idi.

Temsil Heyetinin Ankaraya Gelmesi 27 Aralık 1919

Sebepleri:

- İstanbul'daki meclis çalışmalarını yakından takip edebilmek.
- Ankara'nın merkezi yerde ve güvende olması.
- Ulaşım ve haberleşme imkanlarının gelişmiş olması.
- Batı cephesine yakınlığı.
- Henüz işgal edilmemiş olması.

Misak-ı Milli 28 Ocak 1920

- Meclis-i Mebusan 12 Ocak 1920'de İstanbul'da açıldı.
- Mustafa Kemal'in yeni meclisteki arkadaşlarından gerçekleştirilmesini istediği bazı istekler vardı.
- Bunlar: Mustafa Kemal'in meclis başkanı seçilmesi, Müdafı-i Hukuk grubu kurulması ve Misak-ı Milli benzeri bir belge çıkarılması.
- Bu istekler tam gerçekleşmedi.
- Fakat Mustafa Kemal'e yakın kişiler Felah-ı Vatan adlı bir grup kurdular.
- 28 Ocak 1920'de ise Misak-ı Milli ilan edildi.

Maddeleri:

- 1- Milli sınırlar içinde vatan bir bütündür bölünemez.
- 2- Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığı sırada işgal edilmemiş bölgeler Türk yurtdur.
- 3- Kars, Ardahan ve Batum'da gerekirse halkoylaması yapılabilir.
- 4- Batı Trakya'nın geleceği halkoylaması ile belirlenmelidir.
- 5- Arapların çoğunlukta olduğu yerler halkoylaması ile belirlenmelidir.
- 6- Boğazlar ve Halifelik'in merkezi olan İstanbul her türlü tehlikeden uzak tutulursa dünya ticaretine açılabilir.
- 7- Türkiye'deki azınlıkların hakları komşu ülkelerdeki Türklerin hakları kadar olacaktır.
- 8- Milli ve ekonomik gelişmeyi engelleyen sınırlandırmalar kaldırılmalıdır.
- 9- Üzerimize düşen borçlar belli bir çerçevede ödenecektir.

Sonuçları:

- Türklerin yaşadığı bölgelerin sınırları belirlendi.
- Milli mücadelenin hedefi belirlendi.
- İngilizlerin İstanbul hükümetine yönelik baskıları arttı.
- İstanbul resmen işgal edildi. (16 Mart 1920)

İstanbul'un İşgalinin Sonuçları

- Mebusan Meclisi dağıtıldı.
- Birçok vatansız Malta adasına sürüldü.
- TBMM'nin açılması için uygun ortam oluştu.
- İstanbul'dan kaçabilen vatansızlar Anadolu hareketi etrafında birleşti.
- Halifelik'in esaret altına alınması Ulusal mücadeleyi güçlendirdi.
- İstanbul ile haberleşme kesildi.
- Anadolu'daki İtilaf devletleri subayları tutuklandı.
- Düşman naklini önlemek için Geyve ve Ulukışla demiryolları tahrip edildi.
- Anadolu'daki para ve kıymetli eşyaların İstanbul'a gönderilmesi yasaklandı.
- Seçimlerin yapılmasına karar verildi. (19 Mart 1920)

TBMM'NİN AÇILMASI 23 NİSAN 1920

- İstanbul'dan kaçabilen vekiller ve yeni seçilenlerle toplanmıştır.
- M. Kemal meclis başkanı seçilmiştir.
- Çok önem taşıyan ilk kararlar kabul edilmiştir.

Alınan ilk kararlar:

- TBMM olağanüstü yetkilerle donatılmış bir meclistir.
- Hükümet kurmak zorunludur.
- Geçici bir hükümet veya padişah vekili atamak doğru değildir.
- Milli iradeyi vatanın geleceğine egemen kılmak esastır.
- Yasama, Yürütme ve Yargı yetkileri TBMM'ne aittir.
- TBMM'nin üzerinde bir güç yoktur.
- Meclisten seçilecek bir kurul hükümet işlerini görecektir.
- Meclis başkanı aynı zamanda hükümetin de başkanıdır.
- Padişah ve Halife düşmandan kurtarıldıktan sonra meclisin vereceği karara göre yerini alacaktır.

Sonuçları:

- Milli iradeye dayanan yeni Türk devleti kuruldu.
- Kalıcı bir meclis olduğu vurgulandı.
- Güçler birliği ilkesi benimsendi.
- Meclis hükümeti sistemi benimsendi.
- Temsil Heyeti'nin görevi tamamlandı.

TBMM'ne Karşı Ayaklanmalar

1-Doğrudan İstanbul Hükümetinin Çıkardığı Ayaklanmalar

Ahmet Anzavur İsyanı:

- Biga, Gönen, Manyas ve Susurluk civarında çıkmıştır.
- Eski bir Osmanlı subayı olan Ahmet Anzavur tarafından çıkarılmıştır.
- Çanakkale boğazı ile Anadolu arasında tampon bir bölgenin kontrol edilmesi amaçlanmıştır.
- Çerkez Ethem tarafından bastırılmıştır

Kuvayi İnzibatiye Ayaklanması:

- İzmit ve doğusunda çıkarılmıştır.
- İstanbul hükümetinin kurduğu Halifelik ordusudur.
- İstanbul boğazı ile Anadolu arasında tampon bir bölgenin kontrol edilmesi amaçlanmıştır.
- Ali Fuat Paşa tarafından bastırılmıştır.
- Kuvvetleri bir kısmı Milli mücadeleye katılmıştır.

2-İstanbul Hükümeti ve İşgal Güçlerinin Çıkardığı

Ayaklanmalar

Bolu,Hendek,Düzce,Adapazarı Ayaklanması:

- Düzce'de başlayarak yayılmıştır.
- İngilizler tarafından desteklenmiştir.
- Amaç İstanbul'un kontrol edilmesidir.
- Çerkez Ethem ve Ali Fuat Paşa tarafından bastırılmıştır.

Yozgat İsyanı:

- Bölgede etkili Çapanoğulları ailesinin kışkırtmaları ile başlamıştır.
- Çerkez Ethem tarafından bastırıldı.

Konya İsyanı:

- Dini duyguların kışkırtılmasıyla başladı.
- Fransızlar tarafından desteklenmiştir.
- Refet Bey tarafından bastırıldı.

Afyon Ayaklanması:

- Çopur Musa adlı biri tarafından çıkarılmıştır.
- Milli Kuvvetler tarafından bastırılmıştır.

Milli Aşiretili İsyanı: Urfa, Viranşehir

Ali Batı İsyanı: Mardin, Midyat

Cemil Çeto İsyanı: Garzan

Sevh Eşref İsyanı: Bayburt

Koçkiri İsyanı: Sivas, Tunceli, Erzincan

3-Azınlıkların Çıkardığı Ayaklanmalar

- Ermeniler ve Rumlar tarafından çıkarılmıştır.
- Ermeniler Çukurova ve Doğu Anadolu bölgesinde ayaklanmıştır.
- Rumlar ise Doğu Karadeniz bölgesinde ayaklanmıştır.
- Rum isyanları Düzenli ordular tarafından Şubat 1923'de bastırıldı.
- Rum isyanları TBMM'ne karşı ayaklanmaların en uzun süreli olanıdır.

4-Kuvayı Milliye Yanlısı Olup Sonradan

Ayaklananlar

Demirci Mehmet Efe Ayaklanması:

- Denizli, Burdur, Dinar civarında çıkmıştır.
- Refet bey tarafından bastırılmıştır.

Çerkez Ethem Ayaklanması:

- Kütahya, Gediz, Demirci civarında çıkmıştır.
- İsmet Paşa tarafından bastırılmıştır.

Ayaklanmalara Karşı Alınan Önlemler

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı. (29 Nisan 1920)
- İstiklal Mahkemeleri kuruldu. (11 Eylül 1920)
- Ankara müftüsü Rıfat Börekçi tarafından fetva yayınlandı.
- İstanbul hükümeti ile ilişkiler kesildi.
- Düzenli orduya geçiş hızlandırıldı.

Ayaklanmaların Sonuçları

- Milli mücadele uzadı.
- Düzenli ordunun gerekliliği ortaya çıktı.
- Yunanlıların ilerlemesine zemin hazırladı.
- Anadolu'daki düşman işgallerinin uzamsına sebep olmuştur.
- Ayaklanmaların bastırılmasıyla TBMM'nin hakimiyeti arttı.

Sevr Barış Antlaşması 10 Ağustos 1920

- Osmanlı devleti ile yapılan barış antlaşması toprak paylaşımındaki anlaşmazlıklar üzerine gecikti.
- San Remo konferansında İngiltere, Fransa ve İtalya taslak bir antlaşma metni sundular.
- Osmanlı temsilcileri bu taslak metni reddettiler.
- Bunun üzerine İngiltere Yunanlıların ileri harekate geçmesine izin verdi.
- Yunanlılar Milne hattını geçerek Balıkesir, Bursa, Uşak dahil Batı Anadolu'nun büyük bölümünü işgal ettiler.
- Ayrıca Doğu Trakya'da da işgallere başladılar.
- Bu gelişmeler üzerine İstanbul hükümeti Sevr Barış Antlaşmasını kabul etti.

Maddeleri:

- 1- İstanbul ve Anadolu'nun iç kesimleri Osmanlı devletine bırakılacak.
- 2- Boğazlar uluslar arası bir komisyon tarafından yönetilecek ve tüm ticaret gemilerine açık olacak.
- 3- Azınlıklar vergi vermeyecek, askerlik yapmayacak.
- 4- Kapitülasyonlar bütün devletlere tanınacak.
- 5- Trakya ve Batı Anadolu Yunanlılara verilecek.
- 6- Güneybatı Anadolu ve Konya civarı İtalyanlara verilecek.
- 7- Suriye, Lübnan ve Güneydoğu Anadolu Fransızlara verilecek.
- 8- Musul-Kerkük dahil Irak ve Arabistan İngilizlere verilecek.
- 9- Kürdistan ve Ermenistan devletleri kurulacak.
- 10- Osmanlı devleti azınlıkların haklarını koruyamazsa İstanbul'da ellerinden alınacaktır.
- 11- Osmanlı ordusu ve donanması sınırlandırılacaktır.
- 12- Osmanlı devleti savaş tazminatı ödeyecektir.

Sonuçları:

- Osmanlı devleti paylaşılmıştır.
- Meclisi Mebusan kapalı olduğundan Şurayı Saltanat adlı bir kuruma onaylatılmıştır.
- Bu durum Anayasaya aykırı olduğundan antlaşma hukuken geçersiz bir antlaşmadır.
- TBMM antlaşmayı geçersiz sayıp imzalayanları vatan haini ilan etmiştir.

KURTULUS SAVASI

DOĞU CEPHESİ

- Osmanlı devletinde Ermeni Sorunu ilk kez 1878 Berlin antlaşmasıyla ortaya çıktı.
- Ermeniler ilk kez 93 harbi içerisinde Ruslarla birlikte hareket ederek Osmanlılara karşı savaştılar.
- I.Dünya savaşı içerisinde büyük katliamlar yaptılar.
- Bunun üzerine Osmanlı devleti 1915 Tehcir Kanunu ile Ermenileri Doğu Anadolu'dan uzaklaştırdı.
- 1917 ihtilalinden sonra bağımsızlık kazanan Ermeniler D.Anadolu'ya girdi.
- TBMM açıldıktan sonra Kazım Karabekir savaş izni istedi.
- 28 Eylül 1920'de Ermenistan'a savaş ilan edildi.
- 7 Kasım 1920'ye kadar Misak-ı Milli sınırlarına ulaşıldı.
- Ermenistan barış istemek zorunda kaldı.

Gümrü Antlaşması 3 Aralık 1920

- 1- Aras nehri-Çıldır gölü hattı sınır kabul edildi.
- 2- Kars ve civarı kurtarıldı.
- 3- Ermeniler Sevr antlaşmasını tanımayacaktır.
- 4- Ermeniler Türkiye'ye karşı düşmanca bir harekette bulunmayacaktır.
- 5- Tehcir edilip Türklere karşı silah kullanmayan Ermeniler Türkiye'ye geri dönebilecektir.

Sonuçları:

- TBMM hükümetinin imzaladığı ilk antlaşmadır.
- İlk siyasal başarıdır.
- TBMM hükümetinin ilk askeri başarısıdır.
- Doğu sınırının belirlenmesi yolunda atılan ilk adımdır.
- Doğudaki birliklerin batıya sevk edilmesi sağlanmıştır.

GÜNEY CEPHESİ

- Fransızların Çukurova ve Güneydoğu bölgelerini işgal etmesiyle açılmıştır.
- Bu bölgelerde tamamen Kuvayi Milliye birlikleriyle mücadele edildi.
- Özellikle Urfa, Antep ve Maraş civarında büyük direnişler gerçekleşti.
- Bu direnişler üzerine Batı cephesi başarıları eklenince Fransa çekilme kararı aldı.
- Sakarya zaferi sonrası imzalanan Ankara antlaşmasıyla cephe kapandı.

BATI CEPHESİ

- Sivas kongresi sonrasında Kuvayi Milliye birlikleri birleştirildi.
- Fakat Ali Fuat Paşa komutasındaki bu birlikler Yunanlıları durduramadı.
- Bunun üzerine bölgeye İsmet Paşa atandı.
- Düzenli ordu kurma çalışmaları hızlandırıldı.
- Bu çalışmalara karşı Çerkez Ethem isyan etti.

I.İnönü Savaşı 6-10 Ocak 1921

Sebepleri:

- Yunanlıların Sevr antlaşmasını zorla onaylatmak istemeleri.
- Çerkez Ethem isyanından yararlanmak.
- Ankara'ya yaklaşarak TBMM'ni baskı altına almak istemeleri.
- Batı Anadolu demiryollarını ele geçirmek.
- Türk ordusunu kuruluş aşamasında ortadan kaldırmak.

Sonuçları:

- Yunan ordusu İnönü mevkiinde durduruldu.
- Düzenli birlikler ilk askeri başarısını kazandı.
- Çerkez Ethem isyanı bastırıldı.
- Halkın TBMM'ne karşı güveni arttı.
- İlk anayasa olan Teşkilat-ı Esasiye kabul edildi.
- TBMM Londra konferansına davet edildi.
- Afganistan ve Rusya ile antlaşmalar imzalandı.
- İstiklal Marşı kabul edildi.
- İsmet Paşaya General rütbesi verildi.

Teşkilat-ı Esasiye 20 Ocak 1921

- Yeni Türk devletinin ilk anayasasıdır.
- 23 esas ve 3 geçici maddeden oluşmuştur.

Önemli Maddeleri:

- 1- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- 2- Yasama, Yürütme ve Yargı yetkileri TBMM'ne aittir.
- 3- Ülke TBMM içinden seçilen TBMM hükümeti tarafından yönetilir.
- 4- TBMM iki yılda bir yapılan iki dereceli seçimlerle oluşturulur.
- 5- Şeriat hükümlerini uygulamak, savaş ve barışa karar vermek, seçimleri yapmak TBMM'nin görevleridir.

Özellikleri:

- Bütün yetkilerin kaynağı millettir.
- Güçler birliği ilkesi vardır.
- Meclis hükümeti sistemi vardır.
- Laik değildir.

Londra Konferansı 23 Şubat-12 Mart 1921

- TBMM hükümeti doğu ve batı cephesinde arka arkaya başarılar kazandı.
- Bunun üzerine İtilaf devletleri Sevr antlaşmasını bazı değişikliklerle kabul ettirmek istediler.
- Fransa ve İtalya'nın ısrarı sonucu TBMM ve Osmanlı hükümetleri davet edildi.
- Mustafa Kemal sonuçsuz kalacağını bilmesine rağmen daveti kabul etti.

Mustafa Kemal'in amaçları:

- Misak-ı Milliye dünya kamuoyuna duyurmak.
- Kurtuluş savaşının yapılış nedenlerini anlatmak.
- TBMM'nin barış yanlısı olduğunu kanıtlamak.
- TBMM'nin tanınmasını sağlamak.

Sonuçları:

- Sevr gündeme geldiğinden anlaşma sağlanamadı.
- TBMM hükümeti resmen ve hukuken tanındı.
- İstanbul ve TBMM hükümetlerinin beraber katıldığı tek toplantıdır.
- İstanbul hükümeti temsilcisi söz almayarak sözü TBMM temsilcisine bıraktı.
- İtilaf devletleri arasındaki görüş ayrılığı büyüdü.
- Yunan kuvvetleri toparlanarak saldırıya geçti.
- Misak-ı Milli için tek yolun zafer kazanmak olduğu ortaya çıktı.
- TBMM temsilcisi Bekir Sami Bey İngiltere,Fransa ve İtalya ile bazı ikili antlaşmalar imzaladı.

Türk-Afgan Antlaşması 1 Mart 1921

- Moskova’da bulunan Türk ve Afgan heyetleri arasında yapılmıştır.
- İki ülke birbirini tanımıştır.
- Afganistan TBMM’ni tanıyan ilk müslüman devlet olmuştur.

Moskova Antlaşması 16 Mart 1921

- 1- Rusya TBMM’ni ve Misak-ı Milliye tanıyacak.
- 2- İki taraftan birinin tanımadığı uluslar arası bir antlaşmayı diğer devlette tanımayacak.
- 3- Çarlık Rusya ile Osmanlı arasındaki antlaşmalar geçersiz sayılacak.
- 4- Kapitülasyonlar kaldırılacak.
- 5- Kars,Ardahan ve Artvin Türkiye’ye; Batum Gürcistan’a verilecek.
- 6- Karadeniz’e kıyısı olan devletler Boğazlar için bir konferans toplayacak
- 7- İki ülke ekonomik antlaşmalar imzalayacak.

Sonuçları:

- Sovyet Rusya TBMM’ni tanıyan ilk Avrupa devleti oldu.
- Sevr antlaşması reddedildi.
- İki ülke dış ilişkilerde beraber hareket etme kararı aldı.
- Doğu sınırı büyük ölçüde belirlendi.
- Misak-ı Milliden ilk taviz verildi. (Batum)
- Her iki ülkede de yeni devletler kurulduğu anlaşılmaktadır.
- Rusya’dan askeri malzeme alma imkanı doğdu.

II.İnönü Savaşı 23 Mart-1 Nisan 1921

- Londra konferansından sonuç çıkmaması sonucunda başlamıştır.
- İngiltere’nin izni ve kışkırtmasıyla Yunanistan taarruza geçmiştir.
- Amaç Eskişehir ve Uşak’ı almaktır.
- Yunan ordusu Türk savunma hattını geçememiştir.

Sonuçları:

- I.İnönü zaferinin rastlantı olmadığı anlaşıldı.
- İtalya işgal ettiği toprakları boşaltma kararı verdi.
- Yunan kuvvetleri oyalanarak zaman kazanıldı.
- Yunanlılar daha güçlü bir ordu gerektiğini anladılar.
- İstanbul’daki İtilaf temsilcileri bu savaşta tarafsız olduklarını açıkladılar.
- M. Kemal “Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makus talihini de yendiniz.” açıklamasını yaptı.

Kütahya-Eskişehir Savaşları 10-24 Temmuz 1921

- İnönü savaşlarından sonra Yunanlılar büyük hazırlıklar yaptılar.
- Kral Konstantin İzmir’e gelerek Yunan ordusunu denetledi.
- 10 Temmuz’da büyük bir taarruz başlattılar.
- İsmet Paşa bu taarruzu engellemedi.
- M. Kemal dağılan ordunun zayıf vermesini engellemek için orduyu Sakarya nehrinin doğusuna çekti.

Sonuçları:

- Kurtuluş savaşındaki tek yenilgidir.
- Afyon,Kütahya ve Eskişehir dahil büyük bir alan kaybedildi.
- TBMM’de büyük tartışmalar çıktı.
- Başkentini taşınması gündeme geldi.
- Düzenli ordu yerine Kuvayı Milliye kuvvetlerine dönülmesi istendi.
- M. Kemal’in orduyu yönetmesi gündeme geldi.

Başkomutanlık Kanunu 5 Ağustos 1921

- M. Kemal’in orduyu hızla geri çekmesi büyük tartışmalar başlattı.
- Hem muhalifler hem de M. Kemal’i destekleyenler onun Başkomutan olmasına destek verdiler.
- Bunun üzerine M. Kemal meclis yetkileriyle donatılmış bir şekilde Başkomutanlığa getirildi.
- Bu egemenlik milletindir ilkesine tersti.
- Fakat düşmana karşı hızlı kararlar alabilmek için gerekliydi.

Tekalif-i Milliye Emirleri 8 Ağustos 1921

- 1- Her ilçede bir Tekalif-i Milliye komisyonu kurulacak.
- 2- Her aile bir takım çamaşır,bir çift çorap ve çarık verecek.
- 3- Her türlü taşıt ve binek hayvanlarının % 20’sine el konulacak.
- 4- Halkın elindeki gıda maddelerinin % 40’ına el konulacak.
- 5- Halkın elindeki giyim malzemelerinin % 40’ına el konulacak.
- 6- Halkın elinde kalan araçlarla ayda 100 km’lik taşıma yapılacak.
- 7- Ülkedeki bütün marangoz,demirci v.b zanaatkarlar ordu emrine girecek.
- 8- Halkın elindeki silah ve cephaneye 3 gün içinde teslim edilecek.
- 9- Gerekli görülürse sahipsiz mallara el konulacak.
- 10- Bu kurallara uymayanlar Hıyanet-i Vataniye Kanunu ile cezalandırılacak.

Not: Amaç Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Sakarya Meydan Savaşı 23 Ağustos-12 Eylül 1921

- Yunan kuvvetleri Kütahya-Eskişehir savaşlarından sonra harekete geçti.
- Amaçları Ankara'yı aralar Kurtuluş savaşına son vermektir.
- 100 km'lik bir hatta 22 gün boyunca süren bir savunma savaşıdır.
- Başkomutan M. Kemal, Genelkurmay başkanı Fevzi Çakmak'tır.
- Yunan kuvvetleri Türk savunma hattını geçememişlerdir.
- Türk ordusu düşmanı durdurup Sakarya nehrinin batısına kadar geçmiştir.

Sonuçları:

- Türk kuvvetleri taarruza, Yunan kuvvetleri savunmaya geçti.
- 1683 Viyana kuşatmasında başlayan geri çekilme son buldu.
- Yunanlıların Türkleri Anadolu'dan atma ümitleri son buldu.
- M. Kemal'e Gazilik ve Mareşallik ünvanları verildi. (19 Eylül 1921)
- İngiltere ile esir değişim antlaşmaları imzalandı.
- İtalya işgal ettiği yerleri boşalttı.
- İtilaf devletleri arasında görüş ayrılıkları büyüdü
- İngiltere Yunanlılara destek politikasında yalnız kaldı.
- Kars ve Ankara antlaşmaları imzalandı.
- Ukrayna ile bir dostluk antlaşması imzalandı.
- TBMM'ne olan güven yeniden sağlandı ve tartışmalar son buldu.
- Yunanlılar güçlü bir savunma hattı hazırlamaya başladı.
- İtilaf devletleri Türk ve Yunan ordularının kendi denetimlerine girmesini önerdi.
- Bu istekler bağımsızlığa aykırı olduğundan reddedildi.

Kars Antlaşması 13 Ekim 1921

- Sovyet Rusya'nın izin ve denetiminde ona bağlı olan Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile imzalanmıştır.
- Moskova antlaşmasında belirlenen sınır bu cumhuriyetler için de geçerli kabul edilmiştir.
- Doğu sınırı kesinleşmiştir.

Ankara Antlaşması 20 Ekim 1921

- Türkiye ile Fransa arasında imzalanmıştır.
  - 1- Savaş durumuna son verilecek.
  - 2- Fransızlar belirlenen hattın gerisine çekilecekler.
  - 3- Boşaltılan yerlerde genel af ilan edilecek.
  - 4- İskenderun ve Antakya için özel bir yönetim oluşturulacak. Türkçe resmi dil olacak. Türk kültürü korunacak.
  - 5- Bağdat demiryolunun Adana'ya kadar kullanımına izin verilecek.
  - 6- Halep su ihtiyacını Fırat'tan karşılayacak.
  - 7- Caber kalesi Türk toprağı sayılacak.

Sonuçları:

- TBMM ilk kez bir Avrupa devleti tarafından tanındı.
- Bugünkü Suriye sınırimız Hatay hariç çizildi.
- Hatay ile Misak-ı Milliden geçici bir taviz verildi.
- Hatay'ın anavatanın bir parçası olduğu vurgulandı.
- Güney cephesi kapandı.

İtilaf Devletlerinin Barış Önerileri

- İtilaf devletleri 22 Mart 1922'de ateşkes önerdiler.
- Yunanlılar bu teklifi hemen kabul etti.
- Sevr'in değiştirilmiş şekillerinden oluşan iki teklif sundular.
- İki teklif de bağımsızlık ilkesine ters olduğundan reddedildi.
- Bağımsızlık için tek yolun zafer kazanmak olduğu tekrar anlaşıldı.

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı 26 Ağustos-18 Eylül 1922

- Taarruzun gecikmesi mecliste tartışmalara sebep oluyordu.
- Fakat M. Kemal hazırlıklar bitmeden taarruzu başlatmak istemiyordu.
- 20 Temmuz 1922'de M. Kemal'in başkomutanlık görevi süresiz uzatıldı.
- Rusya'dan silah alındı, İtalya ve Fransa'nın bıraktığı silahlar cepheye taşındı.
- Askerlik yaşı 45'e yükseltildi ve askere taarruz eğitimi verildi.
- 26 Ağustos günü düşmanın beklediği Afyon yönünden taarruz başlatıldı.
- İlk direniş kırıldıktan sonra düşman 30 Ağustos'ta Dumlupınar mevkiinde kuşatıldı.
- M. Kemal'in yönettiği ve Başkomutanlık Meydan Savaşı denilen bu savaş sonucunda Yunana kuvvetleri dağıtıldı.
- M. Kemal "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir" diyerek yeni bir savunma oluşmasını engellemek istiyordu.
- Türk ordusu 9 Eylül'de İzmir'e, 17 Eylül'de ise Bandırma'ya ulaştı.
- 18 Eylül'de Anadolu'da hiçbir Yunan askeri kalmamıştı.

Sonuçları:

- Kurtuluş Savaşı başarıyla son buldu.
- Askeri mücadele dönemi kapandı.
- Siyasi mücadele dönemi başladı.
- Anadolu'daki Yunan işgali son buldu.
- Türk ordusu Çanakkale civarında İngiliz ordusu ile karşılaştı.
- İtilaf devletleri ateşkes istedi.

Mudanya Ateskes Anlaşması 11 Ekim 1922

- İngiltere,Fransa,İtalya ve Türkiye katıldı.
- Savaşın tarafı olan Yunanistan'ın hakları İngiltere tarafından savunuldu.
- Türk heyetinin başkanı İsmet paşa idi.
  - 1- Türk-Yunan savaşı sona erecek.
  - 2- Doğu Trakya 15 gün içinde boşaltılacak.
  - 3- Boşaltılan Doğu Trakya 30 gün içinde TBMM'ne teslim edilecek.
  - 4- Barış imzalanana kadar Türk ordusu Doğu Trakya'ya girmeyecek. Fakat 8bin kişilik Jandarma birliği bulundurabilecek.
  - 5- İstanbul ve Boğazlar TBMM idaresine bırakılacak.
  - 6- İstanbul'daki İtilaf güçleri barış imzalanana kadar İstanbul'da kalacak.
  - 7- Türk ordusu Çanakkale-Kocaeli hattında bekleyecek.

Sonuçları:

- İstanbul,Boğazlar ve Doğu Trakya savaş yapmadan ele geçirildi.
- İstanbul'un TBMM idaresine geçmesiyle Osmanlı Devleti hukuken son buldu.
- Misak-ı Milli büyük ölçüde gerçekleşti.
- Kurtuluş savaşını sonlandıran diplomatik bir başarıdır.
- Lozan antlaşmasına ortam hazırlandı.
- İsmet Paşa buradaki başarısı sonucu Lozan'a gitmeyi başardı.
- İngiltere'de Lloyd George hükümeti istifa etti.

Saltanatın Kaldırılması 1 Kasım 1922

Sebepleri:

- Saltanatın milli egemenliğe aykırı olması.
- Milli mücadelenin aynı zamanda Saltanata karşı kazanılmış olması.
- Bir ülkede iki ayrı yönetimin olamaması.
- Lozan'a her iki hükümetinde davet edilmesi.

Sonuçları:

- 623 yıllık Osmanlı saltanati son buldu.
- Son Osmanlı hükümeti olan Tevfik Paşa hükümeti istifa etti.
- Vahdettin meclis kararı ile görevden alındı.
- Vahdettin ülkeyi terk etti.
- Ulusal egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
- Laiklik yolunda ilk adım atıldı.
- Abdülmecit efendi Halife seçildi.
- İtilaf devletlerinin planları bozuldu.

Lozan Barış Antlaşması 24 Temmuz 1923

- Konferansı İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya topladı.
- Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya tüm görüşmelere katıldı.
- ABD gözlemci olarak bulundu.
- Bulgaristan Boğazlar ve Trakya, Rusya ise sadece Boğazlar konusunda görüşmelere katıldı.
- Konferans 20 Kasım 1922'de başladı.
- Fakat Kapitülasyonlar, Boğazlar, Borçlar ve Musul konusunda anlaşma sağlanamadı.
- Türkiye taviz vermeyince konferans 4 Şubat 1923'de dağıldı.

- Savaş ihtimali belirdi ve Türk ordusu savaş hazırlıklarına başladı.
- Fakat gerek batılı ülkeler gerekse Türkiye için savaş göze alınamazdı.
- Bu yüzden 23 Nisan'da görüşmeler yeniden başladı ve 24 Temmuz'da anlaşmayla sonuçlandı.

Maddeleri:

1- Sınırlar:

- a) Suriye Sınırı: Fransızlarla yapılan Ankara anlaşması geçerli olacak.
- b) Irak sınırı: Musul meselesinden dolayı anlaşma sağlanamadı. Bu sorun İngiltere ve Türkiye arasında ikili görüşmelerle 9 ay içinde çözülecektir.
- c) Yunanistan sınırı: B. Trakya Osmanlı döneminde kaybedildiği için alınamadı. Meriç nehri sınır oldu. Karaağaç kasabası savaş tazminatı olarak alındı.
- d) Bulgaristan sınırı: Nöyyi anlaşmasındaki sınır kabul edilmiştir.
- e) Rusya sınırı: Gümrü-Moskova-Kars anlaşmaları ile belirlendiğinden gündeme gelmemiştir.

2- Kapitülasyonlar: Hiç taviz verilmeden tümü kaldırılmıştır.

3- Azınlıklar: Ayrıcalıkları kaldırılarak Türk vatandaşları sayıldılar. İstanbul'daki Rumlar ile B.Trakya'daki Türkler dışında kalan azınlıklar karşılıklı olarak değiştirilecektir.

4- Savaş Tazminatı: Yunanistan'dan Kurtuluş Savaşı'na karşılık Karaağaç kasabası alındı.

5- Boğazlar: Başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslar arası bir komisyon tarafından yönetilecektir. Boğazın her iki kıyısında 20'şer km askerden arındırılmış bölge bulunacaktır. Ticaret gemilerinin geçişi serbest, savaş gemilerinin geçişi sınırlı olacaktır. İstanbul 6 hafta içinde boşaltılacaktır.

6- Borçlar: Düyün-u Umumiye idaresi kaldırıldı. Osmanlı'nın borçları Osmanlı'dan ayrılan devletlere bölünecektir. Türkiye kendine düşen payı taksitlerle ödeyecektir.

7- Yabancı Okullar: İç sorun sayılmıştır. Türkiye'nin ileride vereceği karara göre konumları belirlenecektir.

8- Patrikhane: İstanbul'da kalacak fakat Patrik seçimini Türkiye yapacaktır.

9- Adalar: Ege adaları Yunanistan'a , 12 ada ve Rodos İtalya'ya, Gökçeada ve Bozcaada Türkiye'ye bırakıldı. Türk sınırına yakın Yunan adaları silahtan arındırılacaktır.

Özellikleri ve Sonuçları:

- Türkiye uluslar arası alanda yerini aldı.
- Birçok devlet tarafından imzalanan ve günümüze kadar gelen bir anlaşmadır.
- Sevr tartışmaları son buldu. Misak-ı Milli büyük oranda gerçekleşti.
- Osmanlı'dan kalan uzun süreli sorunlar çözüldü. (Kapitülasyonlar – Borçlar – Azınlıklar)
- Boğazlar konusunda milli egemenlik'i zedeleyici bir çözüm kabul edildi.
- Musul sorunu ve Irak sınırı çözülemeyen en önemli sorun oldu.
- Borçlar, Nüfus değişimi, Yabancı okullar sorunu çözümlenmesine rağmen yeniden sorun olarak gündeme geldi.
- Sömürge altındaki milletlere örnek olmuş bir anlaşmadır.
- Savaş tazminatı ödenmemesi, ekonomik taviz verilmemesi ve askeri sınırlama olmaması açısından diğer barış anlaşmalarından ayrılmaktadır.

TBMM'nin Yenilenmesi

- 1 Nisan 1923'de meclisin yenilenmesine karar verildi.
- 2. TBMM 11 Ağustos 1923'de açıldı.
- Bir çok önemli yenileşme hareketini gerçekleştiren bu meclis "İnkılap Meclisi" adını almıştır.
- Lozan anlaşması bu meclis tarafından onaylanmıştır.
- 1 Kasım 1927'ye kadar görevde kalmıştır.
- Meclis'in yenilenmesi aşamasında muhalifler M. Kemal'i meclis dışında bırakmaya çalışılmışlardır.

Ankara'nın Başkent Olması 13 Ekim 1923

- 6 Ekim 1923'de İstanbul'un işgalden kurtarılması ile başkent tartışmaları başladı.
- Bu sıralarda kabul edilen bir kanun teklifi ile Ankara resmen başkent yapılmış ve tartışmalar bitirilmiştir.

Cumhuriyetin İlanı 29 Ekim 1923

Sebepleri:

- Saltanatın kaldırılması ile oluşan boşluk.
- Bağımsızlıktan sonra sıranın devlet düzenine gelmesi.
- Milli Egemenlik'e en uygun rejimin Cumhuriyet olması.
- Sürekli hükümet bunalımlarının çıkması.
- Ali Fethi bey hükümetinin istifasından sonra yeni hükümetin bir türlü seçilememesi.

Anayasada yapılan değişiklikler:

- Türk devletinin hükümet şekli Cumhuriyet'tir.
- Cumhurbaşkanı TBMM içinden bir seçim dönemi için seçilir.
- Başbakan TBMM içinden Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.
- Bakanlar Başbakan tarafından seçilir.
- Resmi dil Türkçe, resmi din İslam'dır.

Sonuçları:

- Rejimin adı konulmuş oldu.
- Devlet başkanlığı sorunu çözüldü.
- Meclis hükümeti sistemi son buldu.
- Kabine sistemi uygulanmaya başlandı.
- Yürütme işleri hızlandı.
- Halife yanlıları ile olan mücadele daha da arttı.
- Türkiye Cumhuriyetinin ilk Cumhurbaşkanı M. Kemal, ilk Başbakanı İsmet Bey, ilk meclis başkanı Ali Fethi Bey seçildi.

Halifeliğin Kaldırılması 3 Mart 1924

Sebepleri:

- Saltanatın kaldırılması ile Halifeliğin siyasi gücün yoksun kalması.
- Rejim konusundaki tartışmaların bitirilmiş olması.
- Cumhuriyet muhaliflerinin Halifelik etrafında birleşmesi.
- Bazı TBMM üyelerinin Halifeliği meclisin üzerinde görmesi.
- Son halife Abdülmecit efendi'nin görevi dışında işler yapması.
- Ağa Han ve Ali Han adlı Müslüman liderlerin Halifelik konusunda Türkiye'nin içişlerine karışması.

Halifeliğin kaldırılması ile aynı günde:

- Şer'iyye ve Evkaf Vekaleti kaldırıldı – Bu kurumun yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi – Eğitimde birlik sağlandı.
- Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti kaldırıldı – Genelkurmay siyaset dışı bırakıldı.
- Osmanlı hanedanı mensupları ülke dışına çıkarıldı.

Halifeliğin kaldırılmasının sonuçları:

- Laikleşme yolunda en önemli aşama gerçekleşti.
- Ulusal Egemenlik güçlendi.
- Rejime yönelik yeni tartışmaların çıkması önlendi.
- Diğer inkılapların yapılması için uygun bir ortam oluştu.
- Milliyetçilik ilkesi daha güçlü hale getirildi.
- İslam dünyasındaki Halifelik tartışmaları son buldu.

1924 Anayasası 20 Nisan 1924

- 105 maddeden oluşan bir anayasadır.

Önemli Maddeleri:

- 1- Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- 2- TBMM'nin üzerinde bir güç yoktur.
- 3- Yasama, yürütme ve yargı TBMM'nin denetimindedir. (Güçlerbirliği)
- 4- Meclisin yürütme yetkisini hükümet, yargı yetkisini ise bağımsız mahkemeler kullanır.
- 5- Devletin yönetim şekli Cumhuriyettir.
- 6- Devletin dini İslam, dili Türkçe, başkenti Ankara'dır.
- 7- Seçimler 4 yılda bir yapılır. Seçme yaşı 22, seçilme yaşı 30'dur.
- 8- Cumhurbaşkanı TBMM içinden 4 yılda bir seçilir.
- 9- Seçme ve seçilme hakkı erkeklere aittir.
- 10- Bütün Türk vatandaşları kanun önünde eşittir.
- 11- Kırk bin kişi bir milletvekili seçecektir.
- 12- Ülke illere, ilçelere ve bucaklara ayrıldı.
- 13- İlkokul zorunlu ve parasızdır.

Sonradan yapılan değişiklikler:

- 1928'de "Devletin dini İslam'dır" maddesi Anayasa'dan çıkarıldı.
- 1934'te kadınlara milletvekili seçme seçilme hakkı Anayasa'ya girdi.
- 1937'de Atatürk İlkeleri Anayasa'ya girdi.

Not: En uzun ömürlü ve en fazla değişiklik yapılan Anayasadır.

COK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞ DENEMELERİ

Halk Fırkasının Kurulması 9 Ağustos 1923

- İkinci meclis oluşmaya başlayınca M. Kemal gibi düşünenler çoğunluktaydı.
- M.Kemal bunun üzerine Halk Fırkasını kurdu.
- Amacı yapacağı yenilikleri ve inkılapları halka maletmekti.
- Böylece Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk grubunun görevi son buldu.
- 1924 yılında partinin adı Cumhuriyet Halk Fırkası oldu.
- M.Kemal 1938'e kadar genel başkan olarak kaldı.

Ordunun Siyasetten Ayrılması

- Kurtuluş Savaşı boyunca komutanlar milletvekilliği de yapıyorlardı.
- 3 Mart 1924'te ilk adım olarak Genelkurmay politika dışı bırakıldı.
- Fakat bazı komutanlar halen meclis çalışmalarına katılıyordu.
- Bunun üzerine M.Kemal bir telgrafla komutanların ya siyaset yada orduyu tercih etmelerini istedi.
- Fevzi Paşa orduda kaldı. K.Karabekir, Ali Fuat ve Refet Paşa ordudan ayrıldı.
- 19 Aralık 1924'te ise askerlik görevinde bulunanların milletvekili olamayacaklarına dair kanun kabul edildi.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 17 Kasım 1924

- Halk Fırkasına muhalif olanlar tarafından kurulmuştur.
- Kurucuları: K.Karabekir, Rauf Bey, Ali Fuat, Refet Bey ve Adnan Adıvar
- Parti başkanlığına K.Karabekir seçildi.
- Parti Halk Fırkasının meclise baskı yaptığı iddiasındaydı.
- Liberal ekonomiyi savunuyorlardı.
- Cumhurbaşkanı'nın parti başkanı olmasına karşıydılar.
- En öne çıkan özellikleri " Halkın dini inançlarına saygılıyız" prensibiydi.
- M. Kemal yeni bir partinin kurulmasını Cumhuriyetin gereği olarak görüyordu.
- Ama parti tüm muhalefeti toplamaya başladı.
- Parti üyelerini denetleyemez bir hale gelmişti.
- İngilizler de partiyi kullanmaya başladılar.

Sevdi Said İsyanı 13 Subat 1925

Sebepleri:

- Terakkiperver partinin faaliyetleri
- İnkılaplara karşı tepkilerin olması
- İngilizlerin karışıklık çıkararak Musul konusunda avantaj sağlamak istemesi.
- İngilizlerin Kürt devleti kurmak istemesi

Sonuçları:

- İsyancılar Bingöl, Elazığ, Muş ve Diyarbakır civarına yayıldı.
- Ali Fethi bey hükümeti aciz kaldığından istifa etti.
- İsmet bey Başbakanlığa atandı.
- Takrir-i Sükun kanunu çıkarıldı (4 Mart 1925)
- İstiklal Mahkemeleri yeniden kuruldu.
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. (5 Haziran 1925)
- Çok partili hayata geçişteki ilk deneme başarısız oldu.
- Cumhuriyete karşı yapılan ilk isyan girişimidir.

M. Kemal'e Suikast Girişimi 16 Haziran 1926

- Eski İttihatçılar tarafından planlanmıştır.
- İzmir gezisi sırasında M. Kemal'i öldürmeyi amaçlamışlardır.
- Geziye birkaç gün kala öğrenilmiştir.
- Suikastçılar yakalanarak İstiklal Mahkemelerinde yargılanmışlardır.
- M. Kemal bu olay üzerine " Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebed yaşayacaktır." sözünü söylemiştir.

Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930

Kuruluş Sebepleri:

- 1930'a kadar birçok inkılap yapılmış olması.
- 1929 ekonomik krizinden sonra Halk partisinin ekonomik politikalarının eleştirilmesi.
- Tek parti yönetiminin denetlenmek istenmesi.

Kuruluş ve Sonuçlar:

- Parti Ali Fethi bey tarafından kurulmuştur.
- Partinin adını, programını ve kurucularını M. Kemal belirlemiştir.
- Liberal ekonomi benimsenmiştir.
- Cumhuriyetçilik, Laiklik ve Milliyetçilik ilkelerine bağlı kalınacaktır.
- Seçimlerin tek dereceli olması savunulacaktır.
- Kadınlara siyasi haklar verilmesi için çalışılacaktır.
- Tüm önlemlere rağmen parti kurulur kurulmaz tüm muhalefet yeniden bu partiye toplandı.
- Hükümete karşı gösteriler düzenlenmeye başlandı.
- Bunun üzerine Ali Fethi bey 17 Kasım 1930 tarihinde partiyi feshederek kapattı.

Menemen Olayı 23 Aralık 1930

- Derviş Mehmet ve yandaşları tarafından çıkarılan rejime yönelik bir isyandır.
- İsyanın çıkmasında Serbest partinin rejim karşıtlarını cesaretlendirmesinin etkisi vardı.
- Kısa sürede bastırılmıştır.

Demokrat Parti 1946

- 1930'dan sonra uzun süre yeni parti denemesi yapılmadı.
- Bunun sebebi halkın olgunlaşmasının beklenmesi ve II. Dünya savaşının etkisi idi.
- Fakat II. Dünya savaşını demokrasiyle yönetilen devletler kazandı.
- Türkiye bu devletler arasına girebilmek için çok partili hayata geçmeliydi.
- Bunun dışında savaş yıllarında ekonomide çok bozulmuştu.
- Bu ortamda CHP'den istifa eden Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan DP'yi kurdular.
- 1950 seçimlerini çoğunlukla kazanan DP iktidar oldu.

İNKILAPLAR

SİYASAL ALANDAKİ İNKILAPLAR

- Saltanatın kaldırılması – 1 Kasım 1922
- Cumhuriyetin ilanı – 29 Ekim 1923
- Halifeliğin kaldırılması – 3 Mart 1924
- 1924 Anayasası – 20 Nisan 1924
- Ordunun siyasetten ayrılması – 30 Ekim 1924
- Çok Partili hayata geçiş denemeleri

HUKUK ALANINDAKİ İNKILAPLAR

Sebepleri:

- Hukuk birliğinin olmaması
- Hukuk sisteminin laik olmaması
- Kadın-erkek eşitliğinin olmaması
- Yargılamanın ve cezaların ilkel olması
- Yargıyı denetleyecek bir sistemin olmaması
- Batılı çağdaş ülkeler seviyesine ulaşmak.

Medeni Kanun 17 Şubat 1926

İsviçre'den alınmasının sebepleri:

- Avrupa'da yapılan son Medeni Kanun olması
- Akılcı ve pratik olması
- Çağdaş ve laik olması

Getirdiği Yenilikler:

- Kadın ile erkek arasında eşitlik sağlandı.
- Kadınlara miras ve mahkeme şahitliğinde eşit hak verildi.
- Resmi nikah ve tek eşle evlilik kabul edildi.
- Kadınlara da boşanma hakkı verildi.
- Kadına istediği işte çalışma hakkı verildi.
- Patrikhanenin din işleri dışında işlerle uğraşması yasaklandı.

Önemi:

- Laikleşme yolunda önemli bir adım atıldı.
- Azınlıklar üzerinde devlet egemenliği tam olarak sağlandı.

Hukuk Alanındaki Diğer Yenilikler

- Ceza Kanunu – 1926'da İtalya'dan alındı.
- Borçlar Kanunu – 1926'da İsviçre'den alındı.
- Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu – 1927'de İsviçre'den alındı.
- Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu – 1929'da Almanya'dan alındı.
- İcra ve İflas Kanunu – 1932'de İsviçre'den alındı.

TOPLUMSAL ALANDAKİ İNKILAPLAR

Şapka ve Kılık Kıyafet Kanunu 25 Kasım 1925

- Çağdaşlaşma amacıyla yapılmıştır.
- Türk erkeklerinin şapka giymesi mecburi hale getirilmiştir.
- Tamamlayıcı bir kanun olarak 1934'te dinsel kıyafetle dolaşılması yasaklanmıştır.

Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması

30 Kasım 1925

- Bu kurumlar yozlaşmış olduğundan ve bölünmelere sebep olduğundan kapatılmıştır.
- Laikleşme yolunda gerçekleşen bir inkılaptır.
- Şeyh, dede, derviş, mürid gibi ünvanların kullanılması da yasaklanmıştır.

Miladi takvimin kabulü 26 Aralık 1925

- Batı ülkeleri ile ilişkileri geliştirmek için yapılmıştır.
- 1 Ocak 1926'da yürürlüğe girmiştir.
- Aynı tarihte Avrupa saat sistemine de geçilmiştir.

Ölçü ve Tartıların değiştirilmesi 1 Nisan 1931

- Amaç batı ülkeleri ile ticareti geliştirmektir.
- 24 Mayıs 1928'de Latin rakamlarına geçildi.
- 1 Nisan 1932'de ise metre ve kilo sistemi kabul edildi.
- 1935'de ise hafta sonu tatili Cuma'dan Pazar'a alındı.

Soyadı Kanunu 21 Haziran 1934

- Toplumsal hayatı kolaylaştırmak ve karışıklıkları önlemek amacıyla yapılmıştır.
- Kişilerin baba adı, lakap ve doğum yeri ile anılması son bulmuştur.
- Tüm ünvanlar yasaklanmıştır.

Kadınlara Siyasi Hakların Verilmesi

- 3 Nisan 1930 – Belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi.
- 26 Ekim 1933 – Muhtar ve köy heyetine seçilme hakkı verildi.
- 5 Aralık 1934 – Milletvekili seçme ve seçilme hakkı verildi.

EĞİTİM VE KÜLTÜREL ALANINDAKİ İNKILAPLAR

Tevhid-i Tedrisat Kanunu 3 Mart 1924

- Eğitim ve öğretimi birleştiren kanundur.
- Medreseler kapatılmıştır.Mektepli medreseli ayrımı son bulmuştur.
- Tüm eğitim kurumları devlet denetimine alındı.
- Milli Eğitim Bakanlığı kuruldu.
- Azınlık ve yabancı okullarına Türkçe dersi konuldu.
- Laik,çağdaş ve milli bir eğitim yolunda önemli bir adım atıldı.

Maarif Teşkilatı Kanunu 2 Mart 1926

- Tevhid-i Tedrisat Kanununu tamamlayan bir kanundur.
- Bugünkü eğitim sisteminin temelleri atıldı.
- İlköğretim zorunlu ve ücretsiz yapıldı.

Harf İnkılabı 1 Kasım 1928

- Arap alfabesi yerine Latin alfabesi kabul edildi.
- Okuma yazma kolaylaştırıldı.
- Okur-yazar oranı arttırılmaya çalışıldı.

Türk Tarih Kurumunun Kurulması 15 Nisan 1931

- Osmanlı devletinde sadece İslam tarihine önem veriliyordu.
- Tarihin milli ve laik bir anlayışla ele alınması için TTK kuruldu.
- Orta Asya Türk Tarihi ve Eskiçağ Medeniyetleri konusunda araştırmalara ağırlık verildi.

Türk Dil Kurumunun Kurulması 12 Temmuz 1932

- Türk dilini Arapça ve Farsça'nın etkisinden kurtarmak amacıyla kurulmuştur.
- Dilde millileşme ve kültür birliği sağlanmasını hedeflenmiştir.
- Türkçe'yi zenginleştirerek bilim dili haline getirme amaçlanmıştır.

Not: Türk Tarih ve Dil kurumunun kurulması Milliyetçilik ilkesine uygun inkılaplardır.

Üniversite Reformu 1933

- Üniversite anlayışına göre açılan ilkokul 1925'de açılan Ankara Hukuk Mektebidir.
- 1933 yılındaki Üniversite Reformu ile Darülfünun kaldırılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur.
- Ayrıca Yüksek Ziraat Enstitüsü, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi,Güzel Sanatlar Akademisi ve Devlet Konservatuvarı gibi okullar kuruldu.

EKONOMİK ALANDAKİ İNKILAPLAR

İzmir İktisat Kongresi 18 Şubat-4 Mart 1923

Misak-ı İktisat ilkesi kabul edilmiştir.Ekonomik bağımsızlığa uygun kararlar alınmıştır.Alinan bazı kararlar şunlardır:

- Önemli kuruluşlar millileştirilecek.
- Özel sanayi teşvik edilecek.
- Hammaddeleri yurtiçinden olan sanayiler kurulacak ve yerli mallar ucuz taşınacak
- Kredi ve Sanayi bankaları açılacak.
- Günlük tüketim malzemelerinin üretimine ağırlık verilecek.
- Sanayiye destekleyecek kanunlar çıkarılacak.
- Teknik eğitime ağırlık verilecek.

Ekonomik Alandaki Diğer Yenilikler

- 1924'te ilk özel banka olan İşbank kuruldu.
- 17 Şubat 1925'te Aşar vergisi kaldırılarak köylünün rahatlaması ve üretimin artması sağlandı.
- 1 Temmuz 1926'da Kabotaj Kanunu kabul edilerek Türk limanları arasında taşımacılığın Türk gemileriyle yapılması kararlaştırıldı.
- 28 Mayıs 1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu ile özel sektör desteklendi.
- 1929 Ekonomik bunalımından sonra Devletçilik ilkesi önem kazandı.
- Etibank ve Sümerbank kurularak sanayinin devlet eliyle yapılması sağlandı.
- 1933'de ilk beş yıllık kalkınma planı yapıldı.

LAİKLEŞME AŞAMALARI

- Saltanatın kaldırılması – 1 Kasım 1922
- Halifeliğin kaldırılması – 3 Mart 1924
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu – 3 Mart 1924
- Şeriyeye ve Evkaf Vekaletinin kaldırılması – 3 Mart 1924
- Şapka Kanunu – 25 Kasım 1925
- Tekke,Zaviye ve Türbelerin Kapatılması – 30 Kasım 1925
- Medeni Kanun – 17 Şubat 1926
- Maarif Teşkilatı Kanunu – 2 Mart 1926
- “Devletin dini İslam'dır.” Maddesinin Anayasadan çıkarılması – 10 Nisan 1928
- Atatürk İlkelerinin Anayasaya girmesi – 5 Şubat 1937

DIŞ POLİTİKA

Yabancı Okullar Sorunu

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile yabancı okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı.
- Bu özellikle Fransa ile Türkiye arasında sorun oldu.
- Türkiye bu konuda taviz vermedi ve okullar 1925-26 öğretim yılından itibaren Türk müfettişler tarafından denetlenmeye başlandı.

Musul Sorunu 5 Haziran 1926

- 1924 yılında İngiltere ile yapılan görüşmeler olumsuz sonuçlanınca sorun Milletler Cemiyetine götürüldü.
- Milletler Cemiyeti Musul'u Irak'a bıraktı.
- Bu dönemde Şeyh Sait isyanı çıkınca Türkiye bu konu ile daha fazla ilgilenemedi.
- 5 Haziran 1926 Ankara antlaşması ile Musul Irak'a bırakıldı.
- Fakat Musul petrolünün %10' luk geliri 20 sene boyunca Türkiye'ye bırakılacaktı. Türkiye bu hakkını 500 bin Sterlin olarak tek seferde aldı.
- Musul sorunu Misak-ı Milliye aykırı bir şekilde çözülmüş oldu.

Nüfus Değişim Sorunu

- Yunanistan nüfus değişimi sırasında İstanbul' da daha fazla Rum bırakmak isteyince Türkiye buna karşı çıktı.
- Bunun üzerine Yunanistan Batı Trakya'daki Türklerin mallarına el koyunca Türkiye aynen karşılık verdi.
- İki ülke arasında savaş ortamı oluştu.
- Anlaşmazlık 1 Aralık 1926 Atina antlaşması ile kısmen çözüldü.
- 1930 tarihinde ise sorun tamamen çözüldü ve iki ülke arasında 1954'e kadar süren barış dönemi başladı.

Osmanlı Borçları Sorunu

- Fransa ile borçların ödeme biçimi konusunda sorun çıktı.
- 1926-33 tarihleri arasında görüşmeler yapıldı ve Türkiye borçlarının 1954'e kadar ödedi.

Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Girmesi

- İspanya'nın teklifi, Yunanistan'ın desteği ile 18 Temmuz 1932'de Milletler Cemiyetine üye olundu.
- Yurtta Sulh Cihanda Sulh ilkesi doğrultusunda atılmış bir adımdır.

Balkan Antantı 9 Şubat 1934

- Almanya ve İtalya'nın saldırgan politikalarına karşı kurulmuştur.
- Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya katılmıştır.
- II.Dünya savaşında Balkanların işgali ile son bulmuştur.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi 20 Temmuz 1936

Sebepleri:

- Boğazlar Komisyonunun bağımsızlığa aykırı olması.
- Boğazların askerden arındırılmış olması.
- Almanya ve İtalya'nın hızla silahlanması.
- M.Cemiyetinin Türkiye'ye garanti vermemesi.

Maddeleri:

1. Boğazlar K. kaldırılarak yetkileri Türkiye'ye verildi.
2. Boğazlar silahlandırılabilir.
3. Ticaret gemilerinin geçişi serbest olacaktır.
4. Savaş gemilerinin geçişi sınırlandırılabilir.
5. Savaş zamanı Boğazlar kapatılabilir.

Sonuçları:

- Boğazlarda tam egemenlik sağlanmıştır.
- Türkiye'nin önemi artmıştır.
- Misak-ı Milliye uygun bir çözümdür.

Sadabat Paketi 8 Temmuz 1937

- İtalya'nın Habeşistan'ı işgali üzerine yapılmıştır.
- Amaç bölgenin güvenliğini sağlamaktır.
- Türkiye, İran, Irak ve Afganistan katılmıştır.
- II.Dünya savaşı ile ortadan kalktı

Hatay Sorunu 1939

- 1936'DA Fransa Suriye'den çekilince Hatay'ı Suriye'de bırakmak istedi.
- Buna karşı çıkan Türkiye Milletler Cemiyetine başvurdu. Fakat M. Cemiyeti Hatay'ın içişlerinde serbest, dışişlerinde Suriye'ye bağlı olmasını kararlaştırdı.
- Türkiye bunu reddetti.
- Fransa II.Dünya savaşının yaklaşmasından dolayı politikasını yumuşattı.
- 2 Eylül 1938'de bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu.
- 1939'da Hatay meclisi oybirliği ile Türkiye'ye katılma kararı aldı.
- Fransa bunu kabul etti.
- Böylece Hatay sorunu Misak-ı Milliye uygun bir şekilde çözülmüş oldu.

II.Dünya Savaşı 1939-1945

Sebepleri:

- I.Dünya savaşındaki ağır anlaşmalar.
- Almanya,İtalya ve Japonya'nın saldırgan politikaları.
- İşsizlik ve ağır ekonomik şartlar.
- Komünizmin hızla yayılması.
- Almanya'nın Polonya'ya saldırması.

Bloklar:

- Mihver Devletleri: Almanya,İtalya ve Japonya.
- Müttefik Devletler: ABD,İngiltere,Fransa ve Sovyet Rusya.

Türkiye'nin Savaşta Politikası:

- Türkiye savaşın başlarında tarafsızlığını ilan etti.
- Buna rağmen seferberlik ilan edildi.
- Almanya bütün Balkanları işgal ederek Türk sınırına geldi.
- Bunun üzerine Almanya ile bir saldırmazlık anlaşması ilan edildi.
- Fakat savaş boyunca batılı devletler Türkiyeyi savaşa sokmaya çalıştılar.
- Savaşın sonlarında Türkiye hangi tarafta olduğunu belli etmeliydi.
- Bu amaçla 23 Şubat 1945'te Almanya'ya savaş ilan edildi.

ATATÜRK İLKELERİ

Temel İlkeler

1-Cumhuriyetçilik: Millet egemenliğine dayalı yönetim biçimi demektir.Seçme ve seçilme hakkı esastır.Milli Egemenlik bütünleyici ilkesidir.

2-Milliyetçilik: Din,dil,ırk ayrımı yapmadan kendini Türk kabul eden herkesin Türk olmasını savunur.Irkçılığı reddeder.Milli Birlik ve Beraberlik ile Özgürlük ve Bağımsızlık bütünleyici ilkeleridir.

3-Halkçılık: Hiçbir sınıf ve zümreye ayrıcalık verilmemesidir.Halkın devlet imkanlarından eşit şekilde yararlanmasını savunur.

4-Laiklik: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması demektir.

5-Devletçilik: Her türlü faaliyetin temelinde devleti gören anlayıştır.Genelde ekonomi alanında uygulanmıştır. Atatürk devletçiliği Karma ekonomiyi benimsemiştir.

6-İnkılapçılık: Değişimi sürekli kılmak için sürekli yenilikler yapmayı savunan ilkedir.

Bütünleyici İlkeler:

Milli Egemenlik, Özgürlük ve Bağımsızlık, Milli Birlik ve Beraberlik, Çağdaşlaşma, Yurtta Sulh Cihanda Sulh, Akılcılık ve Bilimsellik, İnsanlık ve İnsan sevgisi.